

ROHKEASTI, MUTTA HARKINNALLA
JA
LÄMMÖLLÄ KOHTI ISYYTTÄ

Ensi- ja turvakotien liiton kysely: Mitä jokaisen isäksi tulevan
olisi hyvä tietää?

Pirjo Rantala

ROHKEASTI, MUTTA HARKINNALLA
JA
LÄMMÖLLÄ KOHTI ISYYTTÄ

Ensi- ja turvakotien liiton kysely: Mitä jokaisen isäksi tulevan
olisi hyvä tietää?

Pirjo Rantala
Opinnäytetyö, kevät 2012
Diakonia-ammattikorkeakoulu,
Diak Etelä, Helsinki
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK) +
diakonin virkakelpoisuus

*Herään,
syön sämpylän, juon kahvin, luen päivän lehden.*

Pian kaikki muuttuu.

Pieni sininen viiva ja minusta tulee Isä!

Isä

*sanana niin pieni, vain kolme kirjainta,
mutta jokainen kirjain sitäkin tärkeämpi!*

Isä

Se riemu ja onni ja pelko ja vastuu.

Kaikki tunteet yhtenä massana, mutta minusta tulee

Isä!

Äidin odotus, äidin onni, äidin pelko ja tuska.

Minä pidän teistä huolta, koska minusta tulee

Isä

Ja lopulta on se hetki, hän on sylissäni...

Voiko tämän kauniimpaa hetkeä olla.

Niin avuttomana, viattomana ja luottavaisena

katsot silmiini, puristat sormesta

Isä sinä hoidat ja huolehdit minusta...

Sinusta on tullut Isä!

Teistä on tullut vanhemmat!

Pirjo Rantala 2012

TIIVISTELMÄ

Rantala, Pirjo. Rohkeasti, mutta harkinnalla ja lämmöllä kohti isyyttä. Ensi- ja turvakotien liiton kysely: Mitä jokaisen isäksi tulevan olisi hyvä tietää. Diak Ete- lä, Helsinki, kevät 2012, 64 s., 2 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + diakoni virkakelpoisuus.

Opinnäytetyö on tehty yhdessä Ensi- ja turvakotien liiton Miestenkeskuksen kanssa. Tutkimuksessa on käytetty valmista kyselyaineistoa. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää jo isäksi tulleiden vastausten ja kokemusten perusteella, mitä isäksi tulevan olisi hyvä tietää isäksi tullessaan. Tutkimuksessa vastausten perusteella on selvitetty: mitä tulevan isän olisi tarpeellista tietää isäksi tullessaan ja mitä jo isäksi tullut on kokenut merkityksellisenä isäksi tullessa.

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen ja sen aineisto perustuu Internet-kyselyyn, johon jo aiemmin isäksi tulleet ovat vastanneet. Kysely on suoritettu syksyllä 2011. Kyselyssä käytettiin avoimia kysymyksiä. Kyselyyn vastanneiden taustatiedoista selvitettiin oma suhde isyyteen. Kyselyyn vastanneita on ollut 77 kappaletta. Tutkimuksessa on käytetty aineistolähtöistä sisällön analyysia. Tutkimuksessa pääteemoiksi tulivat perhe, isyys ja sosiaalinen tuki.

Isät pitävät tärkeänä äidin tukemista odotusaikana. Parisuhteen merkityksen ja hoitamisen isät kokevat heijastuvan koko perheen hyvinvointiin. Tutkimuksen mukaan miehen elämä muuttuu lapsen myötä ja omaan ajankäyttöön tulee kiinnittää enemmän huomiota. Miehillä herää paljon erilaisia tunteita ja tuntemuksia odotusaikana liittyen isyyteen. Sosiaalisella tuella on merkitystä miehen kasvussa isyyteen.

Tuloksia voivat terveydenhoitajat tai muut ammattilaiset hyödyntää kohdatussaan isiä esimerkiksi äitiysneuvolassa tai perhevalmennuksessa.

Asiasanat: isyys, perhe, vanhemmuus, varhainen vuorovaikutus, kiintymyssuhde

ABSTRACT

Rantala, Pirjo. What every father-to-be-should know about fatherhood.

64 p., 2 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Spring 2012. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Diaconal Social Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The thesis is conducted together with the men's centre of The Federation of Mother and Child Homes and Shelters.

The purpose of the study was to clarify what fathers think other fathers-to-be should know about fatherhood. Public health nurses or other professionals may benefit from the results when meeting fathers in their work. The thesis is qualitative. Open questions were used in the questionnaire. 77 fathers answered the query. Data-based content analysis was used in the study. The main themes in the study were family, fatherhood and social support. According to survey, fathers felt that relationship and family were important, as well as and how life and time management change after the baby is born. The fathers brought up the range of emotions that arose during pregnancy.

Key words: fatherhood, family, parenthood, early interaction, attachment

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 ENSI- JA TURVAKOTIEN LIITTO.....	9
3 ISYYS JA ISYYDEN ERI MÄÄRITELMÄT	11
3.1 Biologinen isyys	12
3.2 Juridinen isyys	12
3.3 Sosiaalinen isyys	13
3.4 Psykologinen isyys	13
4 PERHEEN MÄÄRITELMÄ	15
4.1 Vanhemmuus.....	16
4.2 Miehen kasvu vanhemmuuteen	17
4.2.1 Varhainen vuorovaikutus	19
4.2.2 Kiintymyssuhde	20
5 NEUVOLA PERHEEN TUKENA	22
6 KIRKKO PERHEEN ELÄMÄSSÄ.....	24
6.1 Perhe kirkon ja Raamatun näkökulmasta	24
6.2 Kirkon perheelle antama tuki	25
6.2.1 Kaste	26
7 TUTKIMUKSIA ISIEN JA PERHEEN SAAMASTA TUESTA.....	28
8 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	31
9 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	33
9.1 Aineiston keruu	33
9.2 Aineiston sisällön analyysi	35
9.3 Analyysin eteneminen.....	35
10 TUTKIMUSTULOKSET	37
10.1 Odotetaan yhdessä.....	37
10.2 Isyyden tunteet	38

10.3 Arki muuttuu.....	39
10.4 Osallistu, kysy ja puhu	40
11 TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	42
11.1 Lapsen odotus ja parisuhde.....	42
11.2 Lapsen odotus ja henkinen valmistautuminen isyyteen	43
11.3 Valmistautuminen arjen muutokseen	43
11.4 Sosiaalisen tuen merkitys isälle	44
12 TUTKIMUSTEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	46
13 POHDINTA	49
13.1 Opinnäytetyöprosessi ja arviointi	52
13.2 Ammatillinen kasvu.....	54
13.3 Jatkokehittämisehdotuksia.....	56
LÄHTEET.....	58

LIITE 1: Sisällön analyysin kaavio

LIITE 2: Kysymykset

1 JOHDANTO

Lapsen syntymä on merkittävä perheen kehitys- eli siirtymävaiheelle. Naisen ja miehen kehityksen siirtymävaihe vanhemmuuteen yhdistyy tilanteeseen sidottuun muutosvaiheeseen, lapsen syntymään. (Etzell, Korpivaara, Lukkarinen, Nikula, Pekkarinen, Peni & Värmälä 1998, 146.) Siirtymävaiheeseen raskausaikana liittyy paljon epävarmuutta ja asioiden arvaamattomuutta sen lisäksi, että se tuo myös elämälle uudenlaista tarkoitusta ja sisältöä (Sevon & Huttunen 2002, 74).

Isyyttä ja sen vaikutusta lapsen kehitykseen ja koko perheen hyvinvointiin on alettu tutkia enemmän viime vuosikymmeninä. Isyyttä ja sen merkitystä miehelle on tutkittu vasta viimeisten vuosien aikana. Ensi- ja turvakotien liiton kyselyisille on siksi kiinnostava ja ajankohtainen. On tärkeää kuulla mitä miehet sanovat toisille isille ja mitä ohjeita he antavat tuleville isille. Lisäksi on hyödyllistä oppia kuulemaan miesten kielellä puhuttuna heidän ajatuksiaan ja tuntemuksiinsa isyydestä.

Perheiden kanssa työskentelyssä on alettu huomioida isien tukemisen tärkeys ja merkitys lapselle. Sinkkonen ja Kalland (2001) tuovat esille tutkimuksia, joissa todetaan isän ja lapsen välisen kiintymyssuhteen merkitys lapsen kehitykselle. Isän ja lapsen kiintymyssuhteen on koettu heijastuvan lapsen sosiaaliseen kompetenssiin sekä osaamiseen ja vertaissuhteisiin. (Sinkkonen & Kalland, 2001, 33.)

Isien mukanaolo neuvolakäynneillä on selvästi lisääntynyt viimeisten vuosien aikana. Perhevalmennukseen osallistuu suurin osa odottavista isistä. Neuvolatyössä on alettu enemmän huomioida isien osuus asiakkaina äitiys- ja lastenneuvoiloissa. Työmuotoja on pyritty kehittämään koko perhettä paremmin tukviksi. On huomattu, että isien osallistuminen palveluihin tukee heidän kasvua isyyteen ja vanhemmuuteen. Työskentelyssä on vielä kehittämisen tarvetta, yhtenä kehittämishaasteena on sukupuolisensitiivisen työtavan omaksuminen. Sukupuolinen sensitiivisyys edistää sekä äidin että isän huomioimista myös su-

kupuolen perusteella ja luo silti tasa-arvoisen kohtaamisen sukupuolten välillä asiakkaana palveluissa. Sukupuolisensitiiviset työtavat tukevat vanhemmuutta ja edistävät siten lapsen ja koko perheen hyvinvointia. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2008, 3 - 4.)

Opinnäytetyö on valittu Diakonia-ammattikorkeakoulun aihevälityksestä. Aiheena isyys on kiinnostava ja tapa, jolla kyselyssä on haluttu selvittää isien omia isyyteen liittyviä ajatuksia. Opinnäytetyössä on käsitelty kahta kyselyn kysymystä ja niiden vastauksia niitä analysoiden (liite 2). Tutkimuskysymyksinä opinnäytetyössä ovat olleet: Mitä tulevan isän olisi tarpeellista tietää isäksi tullessaan ja mitä jo isäksi tullut on kokenut merkityksellisenä isäksi tullessa. Pääteemoiksi muodostuivat isyys, perhe ja sosiaalinen tuki.

Opinnäytetyöllä haetaan sosiaalialan ja diakonin virkakelpoisuutta. Kyselyssä eikä vastauksissa tule kirkon osuus perheiden elämässä esille. Kekäle (2007) on tutkimuksessaan ottanut esille isyyden ja teologian yhdistävän merkityksen liittäen sen diakoniseen ja yhteiskunnalliseen kirkon kautta ihmisiä palvelemaan tehtävään. Uskonnollisuuden ja kirkon Kekäle on kokenut tulevan lähemmäksi seurakuntalaisia käytännön tasolla mietittäessä uskonnollisuutta liitettyinä lapsen syntymän, ja erityisesti lapsen nimenantoon, milloin vanhemmat ovat merkittävän valinnan edessä. (Kekäle 2007, 14.) Opinnäytetyössä käsitellään teoriasassa perhettä kirkon näkökulmasta, sekä kastetta ja sen merkitystä. Perheitä tukevana palveluna on otettu esille kirkon perheneuvonta ja perhekerhot.

2 ENSI- JA TURVAKOTIEN LIITTO

Ensi- ja turvakotien liitto on valtakunnallinen lastensuojelujärjestö, jolla on vankka asema perheiden tukemisessa maassamme. Liitto on perustettu vuonna 1945. Liitto toimii keskusjärjestönä ja yhdyselimenä 29 jäsenyhdistyksilleen. (Ensi- ja turvakotienliitto 2010,2.)

Toiminta on laaja-alaista perheiden tukemista laitospalvelun, avopalvelun ja projektityön eri keinoin. Liiton tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kehitykseen ja mahdollistaa lapsen mahdollisimman hyvät psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista kasvua tukevat kasvuolosuhteet. Erilaisilla työmuodoilla tuetaan vanhemmuutta ja perheen hyvinvointia. (Ensi- ja turvakotienliitto i.a.)

Vauvaperhetyön eri muodot ovat keskeinen osa ensi- ja turvakodin työskentelyä. Perheitä tuetaan erilaisten avopalveluiden ja laitoshoidon avulla. Kokonaisuutena perheiden määrä palveluiden avun piirissä on lisääntynyt vuoteen 2009 verrattaessa. Vuonna 2010 Ensikodin asiakkaana oli 204 vauvaa, 64 sisarusta ja 190 äitiä ja 62 isää. (Ensi- ja turvakotienliitto 2010,2.)

Ensi- ja turvakotienliitto on huomionut toiminnassaan ja palveluissaan myös miehet asiakkaina ja on kehittänyt suunnitelmallisesti heille suunnattua asiantuntemusta ja palvelua. Ensi- ja turvakotienliiton Miestenkeskus toimii valtakunnallisena Miestyön osaamiskeskuksena. Liitto koordinoi jäsenyhdistysten miestyötä. (Ensi- ja turvakotien liitto 2010,19). Miestyö tavoittaa vuosittain yli 1500 uutta miesasiakasta ja asiakkaiden kanssa kontakteja on tuhansia (Ensi- ja turvakoti i.a). Miestyötä tehdään liiton eri toimipisteissä. Asiakkaita yhdistää isyys ja sen tuomat erilaiset haasteet elämän erilaisissa haastavissa elämäntilanteissa. Miesten auttamisen on todettu olevan osa koko perheen auttamista. Isät ovat tulleet näkyvämmäksi ja konkreettisemmäksi asiakasryhmäksi. Työskentelyssä on alettu huomioida miehiä kokonaisvaltaisemmin. Työmuotoja on kehitetty miehiä ja isiä paremmin palvelevimmiksi, koska miehillä on todettu olevan eritasoisia tuen ja avun tarvetta. (Ensi- ja turvakotienliitto 2010, 19, Ensi – ja turvakotienliitto i.a.)

Ensi- ja turvakotien liitolla on vankka asema toimia perheväkivallan asiantuntijana. Se tarjoaa erilaisia palveluita väkivallan uhreille sekä väkivallantekijöille. Työskentelyllä pyritään turvaamaan lapsen elinolosuhteet ja takaamaan lapselle turvallinen kasvuympäristö. Erilaisilla avo- ja turvakotitoiminnan palveluilla autetaan väkivallan uhria sekä väkivallan aiheuttajaa. Työskentelyllä on tarkoitus saada väkivalta perheessä loppumaan. (Ensi- ja turvakotienliitto 2010,12.)

Ensi- ja turvakotien liitolla on yhteiskunnallisesti merkittävä asema asiantuntijana valvoa yhteiskunnallista päätöksentekoa. Liiton omalla toiminnalla voidaan vaikuttaa yleisiin mielipiteisiin joita yhteiskunnassa vallitsee. Liiton toimintamuotona on kehittää uusia työmuotoja tukemaan ja vahvistamaan syrjäytymisvaaran uhatta olevia lapsia ja perheitä. Toiminta ja arvoperustanaan liitto pitää rohkeutta, inhimillisyyttä, luottamusta, tasa-arvoa ja turvallisuutta. (Ensi- ja turvakotienliitto 2010,2.)

3 ISYYYS JA ISYYDEN ERI MÄÄRITELMÄT

Isyyttä voidaan määritellä usealla eri tavalla. Isyyden tutkiminen on ollut kuitenkin vielä vaikeaa, mihin on vaikuttanut isän muuttuva rooli perheessä sekä lisääntyvät avioerot ja perherakenteiden muutokset (Sinkkonen 2003, 261). Keinänen tuo esille, kuinka isyyttä on alettu tutkia enemmän vasta 1970-luvulla. Silloin alettiin huomata isän läsnäolo perheen voimavarana, mitä ei aiemmin riittävästi huomioitu ja hyödynnetty (Keinänen 1997, 65).

Aiemmin patriarkalisessa yhteiskunnassa isät olivat niitä, jotka säätivät yhteisön lait ja valvoivat niiden noudattamista sekä ylläpitivät arkielämän traditioita. Isät olivat siltana lapselle kodin ja ulkomaailman välillä. Häneen liitettiin tieto, taito, valo ja aurinko. (Esko 1984, 20.)

Perinteiseen ydinperhemalliin liitetyn isyyden rinnalle on noussut muita isyyden vaihtoehtoja. Voidaan puhua biologisesta, juridisesta, sosiaalisesta ja psykologisesta isyydestä. (Huttunen 2001, 58–65; Nevala - Jaakonmaa & Holma 2010, 22.)

Isyyden eri muodot ovat nykyään enenemissä määrin miehen valintoja. Mies voi valita isyyteen siirtymisvaiheessa, ottaako hän biologisen, biologis-juridisen isän aseman, vai haluaako hän ottaa myös sosiaalisen ja psykologisen isän aseman. (Sevon & Huttunen 2002, 80.) Valinta saattaa olla isyyteen siirtymisvaiheessa vielä vaikeaa, koska isyys on uusi ja vieras asia. Myös suhde lapsen äidin kanssa saattaa olla vielä tuore ja parisuhde elää erilaisissa muutoksissa. Parisuhteesta ja sen tilanteesta riippuen ei isälle ole aina itsestään selvää, miten hän voi toteuttaa eri isyydenmuotoja omassa isyydessään.

Isän sekä lapsen etuudet ovat lisääntyneet ja vahvistuneet uuden isyyslain (1975/700) myötä. Laissa on säädetty lapsen ja hänen isänsä välinen sukulaisuussuhde ja isyyden vahvistaminen. Lisäksi laissa on säädetty sukulaisuussuhteen mahdollinen kumoaminen. (Laki isyydestä 1975/ 700.) Lapsella, joka on syntynyt avioliiton ulkopuolella, on mahdollisuus uuden lain myötä saada juridi-

nen isä vapaaehtoisen tunnustamisen, mutta myös kanteiden kautta. Avoliittojen yleistyttyä 1980-luvulla on isyyksien tunnustaminen lisääntynyt. Vuonna 2003 Suomessa syntyi 56 630 lasta, joista isyyksiä tunnustettiin 21 811. Adoptiolapsi on saanut vahvemman aseman perheessä vuodesta 1979 alkaen, kun siirryttiin heikosta adoptiosta vahvaan adoptioon. Lapseksiottamisen säätelyn uudistuksen myötä, suhde lapsen biologiseen perheeseen katkaistaan kokonaan ja lapsen asema rinnastetaan biologiseen lapseen. (Gottberg 2010, 132–133.)

3.1 Biologinen isyys

Biologisella isällä tarkoitetaan miestä, jonka sukusoluista lapsi on saanut alkunsa. Näin ollen puolet lapsen geneettisestä perimästä ovat lähtöisin tästä sukusolujen luovuttajasta. Raskaus on voinut saada alkunsa joko luonnonmenetelmän tai keinohedelmöityksellä. Biologisen isän ja lapsen asema ei muutu, vaikka elämäntilanteet muuttuisivat. Biologinen isyys on lopunikäinen, vaikka isä ei olisi läsnä lapsen elämässä millään tavalla. (Huttunen 2001, 58–59.)

Vuonna 2005 tuli voimaan laki oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta (378/2005). Isyystutkimuksella mahdollistetaan biologisen isyyden selvittäminen DNA tutkimuksella, joka tehdään pääosin verinäytteestä, mutta sylki- tai muu kudoksenäyte on myös mahdollinen. Tarvittaessa näyte voidaan ottaa myös vainajalta tai biologisen isän lähisukulaiselta. (Lukka & Ulmanen 2005, 16–17, Laki oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta 2005/378.)

3.2 Juridinen isyys

Juridinen isyys tulee automaattisesti lapsen syntyessä avioliiton sisällä. Avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen isyys tulee vahvistaa äidin kotikunnan lastenvalvojan luona. Avioliittoon tai vahvistettuun isyyteen perustuva isyys on mahdollisuus myös kumota. 2005 vuonna uudistetussa isyyslaissa (2005/379) kanna-aika lyheni aiemmasta viidestä kahteen vuoteen lapsen syntymästä tai isyy-

den vahvistamisesta. (Lukka & Ulmanen 2005, 16, Laki isyyslain muuttamisesta 2005/379.) Juridinen isyys tulee myös adoption kautta (Huttunen 2001, 60). Juridista isyyttä voidaan nimetä lailliseksi isyydeksi, koska sillä tarkoitetaan lain asettamia oikeuksia ja velvollisuuksia lapseen nähden. Juridiseen vanhemmuuteen sisältyvät kysymykset, jotka liittyvät lapsen huoltajuuteen, lapsen elatukseen sekä mahdollisiin kysymyksiin erotilanteessa lapsen tapaamisoikeudesta ja asumisjärjestelyistä. (Nevala - Jaakonmaa & Holma 2010, 22–23.)

3.3 Sosiaalinen isyys

Sosiaalinen isyys on nähtävissä joko yhdessä tai erillään biologisessa tai juridisessä isyydessä. Sosiaalisesta isyydestä on kyse kun mies on arjessa läsnä lapsen elämässä osallistuen lapsen hoivaan ja huolenpitoon. Sosiaalisen isän asuinpaikka on sama kuin lapsen. (Huttunen 2001, 62.)

Suomen evankelisluterilaisen kirkon Kirkkohallitus on ottanut lausunnossaan oikeusministeriölle 2011 esille isyyslainsäädännön muuttamiseen liittyen biologisen ja juridisen isyyden rinnalla sosiaalisen isyyden merkitykseen. Lausunnossaan kirkkohallitus painotti sosiaalisen isyyden olevan lapsen etu ja sen vahvistavan isän merkitystä lapsen elämässä. Lakiuudistuksen myötä isät näkivät myös paremmin oman merkityksensä ja läsnäolon merkityksen lapsen elämässä tärkeänä. (Kirkkohallitus 2011 i.a.)

3.4 Psykologinen isyys

Psykologista isyyttä määritellään enemmän lapsesta lähtöisin olevana isyytenä. Lapsi määrittää, ketä hän pitää isänään ja keneen hänellä on luottavainen ja tunnepitoinen suhde. Psykologisella isällä on kasvatustuuta lapsesta ja hänellä on halu hoivata ja huolehtia lapsesta. Psykologisella isällä on voimakas tunneside lapseen, mikä vaikuttaa hänen haluunsa viettää aikaa lapsen kanssa. Hän haluaa auttaa ja tukea lasta, sekä fyysisesti että henkisesti. Molempien voimakas halu yhteiseen hyvään ja lämpöiseen vuorovaikutukseen tukee kiin-

tymistä ja näin ollen voidaankin puhua isän ja lapsen välille syntyneestä kiintymyssuhteesta. (Huttunen 2001, 64.)

4 PERHEEN MÄÄRITELMÄ

Suomen kielessä sana perhe on saanut merkityksen vasta 1800 - luvulla koskemaan lasten ja vanhempien muodostamaa kasvuyhteisöä (Etzell, Korpivaara, Lukkarinen, Nikula, Pekkarinen, Peni & Värmälä 1998,79). Perhekäsitteestä tuli samanaikaisesti poliittinen idea kun perhekäsite alkoi muuttua yksilöllisemmäksi käsitteeksi kansalaisnäkökulmasta. Moderni perhemalli ydinperheenä oli tuolloin vahvasti porvarillinen elämäntavan ihanne, mikä vakiintui myöhemmin 1920–1930-luvulla malliksi, mikä kosketti koko kansaa. (Nätkin 2003, 18.) Aikaisemmin sanalla perhe on ollut laajempi merkitys, sanalla tarkoitettiin esimerkiksi taloa, ruoka-, huone- tai perhekuntaa. 1900-luvun alussa perhe sai uuden käsitteen, kun koti sanan merkitys kehittyi. (Etzell ym. 1998,79.)

Käsitys perheestä on yhteiskunnassa moninainen, voidaan puhua esimerkiksi ydinperheestä, uusperheestä, sateenkaariperheestä tai yksinhuoltajaperheestä. Perheen voi muodostaa myös yksinäinen ihminen. Jokaisen tulee itse saada määrittää oma perheensä. Perheen määrittäminen on tunnepohjainen ja jokaisen henkilökohtainen asia. Ihmiset kokevat olevansa asiantuntijoita määrittäessään omaa perhettään, joka pohjautuu vahvasti omiin kokemuksiin omasta perheestä. (Faurie & Kalliomaa–Puha 2010; 28–29, Marin 1999, 54.)

Perheenjäsenet on alettu nähdä enemmän yksilöinä vuoden 1987 hyväksytyin avioliittolainmuutoksen (1987/411) jälkeen. Lainmuutoksen myötä avioliiton solmiminen ei enää velvoittanut huolehtimaan puolison lapsesta. Alettiin tiedostaa perheiden sisällä olevat yksilöllisyydet ja erilaisten perhesuhteiden mahdollisuudet. Perhettä alettiin ajatella perhesuhteiden kokonaisuutena, eikä enää oikeudellisena instituutiona. (Pylkkänen 2008, 72, Laki avioliittolain muuttamisesta 1987/411.)

Lainsäädännössä perhettä ajatellaan laajemmin ja henkilökohtaisella ajatuksella, perheen määrittämisessä ei ole niin suurta liikkumatilaa. Lainsäädännöllisesti perheen määrittämistä lähestytään sukulaisuuden tai yhteisen talouden näkökulmasta. (Faurie & Kalliomaa–Puha 2010, 28–29.)

Tilastokeskuksen mukaan perheen muodostavat samassa asunnossa asuvat henkilöt, jotka ovat avoliitossa, avioliitossa tai rekisteröineet parisuhteensa riippumatta onko perheessä lapsia. Jos suhteeseen kuuluu lapsia, ovat he osa perhettä. Perheeksi luokitellaan myös yksinasuva vanhempi lapsensa kanssa. (Tilastokeskus i.a.)

4.1 Vanhemmuus

Kehittyminen naisesta äidiksi ja miehestä isäksi alkaa jo raskausaikana. Siirtyä eli muutosvaiheisiin liittyviä tehtäviä kutsutaan yksilön tai perheen kehitystehtäviksi. Kehitystehtävän läpikäymisellä on tärkeät ja kauaskantoiset seuraukset yksilön ja perheen elämäntilanteissa. Se toimii psykologisena tehtävänä, joka yksilön ja perheen on tehtävä tietyssä elämäntilanteessa. Koska lapsen odotus ja syntymä tuovat mukanaan erilaisia haasteita, on eräs raskaudenaikaisista naisen ja miehen psykologisista kehitystehtävistä työstää omaa muuttuvaa suhdetta itseensä. Minuuteen tullaan liittämään uusi elämäntilanteen antoisa ja vaativa ulottuvuus eli äitiys ja isyys. (Etzell, Korpivaara, Lukkarinen, Nikula, Pekkarinen, Peni, Värmälä 1998.)

Kun perheeseen odotetaan ensimmäistä lasta, on parisuhde usein tiivis ja vaikiintunut kahden ihmisen suhde. Lapsen syntyessä perheeseen muodostuu vanhemmuuden osaryhmittymä. Perheessä on jo olemassa parisuhteen osaryhmittymä, mikä ei kuitenkaan poistu vaan aloittaa parisuhteessa uuden ajanjakson. (Paunonen 1999, 66.) Tuleva lapsi tuo tullessaan vanhemmuuden ja isyyden ja äitiyden ja tekee tästä osaryhmittymästä perheen. Vanhempien dyalista eli kahdenkeskisestä suhteesta muodostuu triadi, eli kolmiosuhde (Rönkö, Rytönen 2010, 125).

Vanhemmuuteen kuuluu huolehtia lapsen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista, sekä lapsen kasvatus- ja sosiaalistamistehtävästä. Lisäksi hyvään vanhemmuuteen kuuluu hyvä, lämmin vuorovaikutussuhde äidin, isän ja lapsen välillä. (Paunonen 1999, 66.)

Lapsen syntymä sinällään ei takaa hyvää vanhemmuutta, vaan vanhemmaksi kasvetaan lapsen myötä. Vanhemman ja lapsen kasvut erilaisten yhteisten kokemusten ja erilaisten onnen ja huolen tunteiden kautta muodostavat hyvän vuorovaikutussuhteen vanhemman ja lapsen välille. Tämä tukee sekä lapsen että vanhemman hyvinvointia. (Lammi–Taskula & Bardy 2009, 60.)

Vanhemmuutta samoin kuin isyyttä, voidaan jakaa biologiseen, juridiseen, sosiaaliseen ja psykologiseen vanhemmuuteen. Biologinen vanhemmuus määräytyy perinnöllisen suhteen perusteella ja määrää lapsen geneettisen identiteetin. Biologisella vanhemmalla on automaattisesti juridinen oikeus ja velvollisuus suhteessa lapseen. (Hyvärinen 2007, 354.)

Juridinen vanhemmuus tulee isälle avioliiton kautta tai isyyden tunnustamisen kautta. Juridisen vanhemmuuden voi saada myös adoption kautta. Sosiaalisesta vanhemmuudesta puhuttaessa kyseessä on vanhempi joka asuu samassa taloudessa lapsen kanssa ja jakaa lapsen kanssa samaa arkea ja ottaa kasvatust vastuuta lapsesta. (Hyvärinen 2007, 354.) Sosiaalinen vanhempi voi olla siis samanaikaisesti myös biologinen ja juridinen vanhempi. Psykologinen vanhemmuus lähtee lapsesta käsin. Lapsi kokee olonsa hyväksi ja turvalliseksi vanhemman huollon alla. Vanhempi on onnistunut luomaan turvallisen ja hyvän kiintymyssuhteen lapsen kanssa ja saanut tällä luotua lapseen luottamussuhteen. (Hyvärinen 2007, 354.)

4.2 Miehen kasvu vanhemmuuteen

Isyys ja sen myötä vanhemmuus alkaa jo lapsen odotusaikana. Tämän vuoksi on tärkeä tukea isää vanhemmuuteen ja osallistuttaa ja huomioida isyys yhtenä lapsen odotukseen liittyvänä tärkeänä osa-alueena. Tällä tuetaan isän ja lapsen välistä hyvää vuorovaikutuksen syntymistä heti alusta lähtien. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 9). Isän ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen voi vaikuttaa jo raskausaikana. Kohtuvauvan ja isän vuorovaikutusta tukevat äänet, kosketukset, erilaiset liikkeet ja aistimukset, joita isä voi välittää vauvalle äidin

kautta. (Rönkkö & Rytönen 2010, 125.) Huttusen mukaan inhimillinen vuorovaikutus on aina kaksisuuntaista (Huttunen 2010,175). Tämä tukee yhteenkuuluvaisuuden tunnetta ja tuo isälle isyyden ja vanhemmuuden tunteen lähemmäksi ja konkreettisemmaksi. Ja toimii yhdistävänä äidin ja isän välillä muodostaen jaettua vanhemmuutta.

Tulevat isät saattavat miettiä mielessään uutta elämäntilannetta ja siihen liittyviä muutoksia. Joidenkin isien kohdalla voidaan puhua raskausaikaisesta couvade - ilmiöstä, mikä kertoo odottavan isän oireyhtymästä käsitellä raskautta omassa mielessään ja siihen liittyviä mahdollisia erilaisia raskauteen liittyviä psyykkisiä ja fyysisiä oireita. Couvade - ilmiö voidaan kuitenkin nähdä myös positiivisena ilmiönä. Sen voidaan ajatella olevan merkki, millä tuleva isä on ymmärtänyt perheen uuden elämäntilanteen ja näin hän osoittaa kykyä samaistua tulevan äidin tilanteeseen. Isien tulisi kuitenkin olla tietoinen tästä ilmiöstä, mikä heidän kohdalleen raskausaikana saattaa tulla. (Säävälä, Keinänen, Vainio 2001, 13.)

Tulevilla isillä voi olla myös oma Baby Blues vaihe, eli herkistyminen omille tunteille ja kasvulle isyyteen. Isät voivat kokea raskaana vastuun perheestä ja sen toimeentulosta. Siihen totutteluun myös isä tarvitsee oman aikansa. Isien omalla psyykkisellä historialla on tässä myös merkityksensä. Miehet joilla on aiemmin esiintynyt masennusta, saattavat lapsen odotusaikana tai synnyttyä herkistyä tälle uudelleen. (Kannas 2007, 58.)

Isän varhaislapsuudella ja omalla varhaislapsuuden vuorovaikutuskokemuksella erityisesti liittyen oidipaalitilaan voi olla vaikutuksia siinä vaiheessa kun dyaalisuhte muuttuu triadiksi. Isä voi kokea, että hän jää vaimon ja kohtuvauvan kiinteään suhteen ulkopuolelle. Varhaislapsuuden kokemukset voivat nousta pintaan ja aiheuttaa tulevassa isässä kateutta vaimoan kohtaan, hänen mahdollisuudestaan kantaa vauvaa kohdussaan ja synnyttää lapsen. Tästä voi aiheutua isälle erilaisia masennukseen viittaavia tuntemuksia. (Siltala 2003, 20.)

Isäksi kasvaminen on erilainen prosessi kuin äidiksi kasvaminen. Isäksi tulon prosessissa tulee huomioida, kuinka se voi pitää sisällään erilaisia tunteita miehellä, kuten huolen perheen toimeentulosta, sekä perhe- ja työelämän yhteen-

sovittamisen vaikeuden (Kannas 2007,58). Työn ja perheenytteensovittaminen on noussut varsinaisesti 1990- luvun lopulla julkisen päätöksenteon kohteeksi, mikä osittain on Euroopan unionin vaikutusta. (Miettinen 2010, 1293).

4.2.1 Varhainen vuorovaikutus

Vuorovaikutuksen synty vanhempien ja lapsen välillä alkaa muodostua jo sikiöaikana. Vuorovaikutus äidin ja sikiövauvan välillä syntyy ruumiillisen dialogin muodossa. Sikiövauvan ollessa kohdussa, äiti voi silittää vatsaa ja kuulostella vauvan liikkeitä ja potkuja ja olla sikiön kanssa vuorovaikutuksessa. Sikiövauva aistii kohdussa äidin liikkeitä, sydämen äänet ja hänen nukkumisen ja valveillaolon rytmit, samoin kuin äidin äänen ja mielialat. Isän mahdollisuus ruumiilliseen dialogiin mahdollistuu äidin vatsaa silittelemällä ja tunnustelemalla sikiövauvan liikkeitä vatsanpeitteiden läpi. Vuorovaikutuksen syntymiseen ja ruumiilliseen dialogisuuteen sikiövauvan kanssa vaikuttavat myös äidillä mielikuvat sikiövauvasta ja omasta äitiydestään. Tähän vaikuttavat myös mielikuvat ja ajatukset lapsen isästä ja omista vanhemmistaan, sekä kokemukset omasta vauva-ajastaan. Isällä on vastaavasti omia mielikuvia eli repserentaatioita, jotka ovat syntyneet isän aikaisemmissa vuorovaikutuskokemuksissa hänelle läheisten ihmisten kanssa. (Siltala 2003, 19–22.)

Vanhempien ja lasten vuorovaikutus kehittyy koko elämänkaaren ajan. Ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa toimia oikean vuorovaikutuksen löytämiseksi, vaan jokainen vanhempi ja vauva muodostavat oman vuorovaikutussuhteensa. Täydellistä vanhemmuutta ei ole tarpeen tavoitella, koska sitä ei ole olemassakaan. (Siltala 2003, 16.)

Joskus on tilanteita jolloin äidin ja vauvan tai isän ja vauvan välisessä vuorovaikutuksessa tarvitaan ulkopuolisen apua. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi toisen vanhemman väsymys tai masennus. Vauva tai vanhempi kuitenkin usein huomaamattaan korjaa näitä vuorovaikutuksessa ilmenneitä ongelmia. Isä voi myös korjata äidin ja vauvan välistä vuorovaikutusongelmaa tai päinvastoin. (Siltala 2003, 16.)

Schulman tuo esimerkin avulla esille, kuinka äidin ollessa väsynyt ja kykenemätön vastaamaan lapsen tarpeisiin, isä ottaa lapsen ja omalla intuitiivisella toiminnallaan saa rauhoitettua vauvan. Isä nosti vauvan, joka on kantokassissa ja heilutteli häntä hiljaa ja hellästi ja vauva rauhoittui ja nukahti. Tällä isä omalla toiminnallaan muistutti vauvalle, rauhallisella heiluvalla liikkeellä, minkälainen liikehdintä oli kun vauva oli vielä kohdussa ja tunsii äidin liikkeitä. Isällä on merkittävä rooli äidin tukijana. Omalla läsnäolollaan ja tuellaan hän vahvistaa vaimonsa äitiyttä. (Schulman 2003, 39–40.)

4.2.2 Kiintymyssuhde

1900 - luvun tärkeimpiä psykiatreja on ollut psykoanalyttikko John Bowlby (1907–1990), joka on luonut kiintymyssuhdeteorian. Bowlby on tuonut teoriasaansa esille miten lapsen kokemalla äidin riistolla tai äidin rakkauden menettämisellä voi olla lapsen kehitykselle uhkaava vaikutus. Kiintymyssuhdeteorian mukaan lapsen todellisella elinympäristöllä on tärkeä merkitys lapsen kehitykselle. (Hautamäki 2001, 14–15.)

Kiinnittymisvaihetta Bowlby kuvaa eri vaiheiden kautta. Ensimmäisessä vaiheessa lapsi hakee kontaktia toiseen ihmiseen katseen ja kehokontaktin kautta. Lapsi voi hakea kontaktia esimerkiksi hymyilemällä tai itkemällä ja tällä hakea aikuisen hoivaavaa huomiota. Äiti voi katseellaan saada lapsen tuntemaan olevansa hyvä ja huolenpidon arvoinen. Katse on vastavuoroinen äidin ja lapsen välillä ja vauvan tyytyväisyys ja halu pysyä katsekontaktissa tuo äidille tunteen riittävän hyvästä vanhemmuudesta. Toisessa vaiheessa lapsi alkaa erottaa jonkun henkilön keneen hän haluaa olla vuorovaikutuksessa ja hänelle muodostuu oma tapansa jutella ja hymyillä muille aikuisille kun esimerkiksi vanhemmilleen. Vanhempien lapsen läheisyyden tarpeeseen vastaamisella on tärkeä merkitys lapsen kiintymyssuhteen muodostumiselle. Kolmannessa vaiheessa lapsi alkaa vierastaa muita ja tarkistaa säännöllisesti isän ja äidin läsnäolon, sekä käy tankkaamassa vanhemmaltaan rakkautta ja huolenpitoa. Neljäs vaihe tulee lapsen ollessa noin neljän vuoden ikäinen, milloin lapsi ja vanhempi voivat alkaa

keskustella ja neuvotella asioista ja lapsen ja vanhemman välille syntyy luottamussuhde. (Kalland 2001, 201–203.)

Kiintymyssuhde on vastavuoroinen prosessi, missä lapsen ja hoitajan, esimerkiksi äidin tai isän kanssa muodostuu keskinäinen suhde, jossa osoitetaan kiintymystä toista kohtaan. Jokainen kiintymyssuhde on erilainen, mikä vaikuttaa siihen, että kiintymyssuhde isän ja äidin kanssa saattaa lapsella olla luonteeltaan ja tyyliltään toistensa vastakohta. Kiintymyssuhteen kehittyessä lapsi rakentaa omaa kuvaa siitä mitä hän merkitsee toisille ihmisille. Vuorovaikutustilanteessa lapsi saa kokemuksen, miten hoitajat toimivat hänen kanssaan. Kiintymyssuhde on mekanismi jonka avulla lapsi varmistaa saavansa riittävän huolenpidon aikuiselta. Lapsi varmistaa kiintymyssuhteen avulla, että hän saa sosiaalisia valmiuksia toimia vastavuoroisessa suhteessa muihin ihmisiin. (Nummenmaa 2010, 180.)

5 NEUVOLA PERHEEN TUKENA

Huttunen (2010) tuo esille kirjakatsauksessaan kuinka, kodin ulkopuolelta tuleva sosiaalinen tuki ja institutionaaliset tekijät ovat tukemassa isyyttä ja siihen sitoutumista. Tämä tavoittaa kuitenkin useimmiten parhaiten ne isät, jotka ovat motivoituneita isyyteen ja tulevaan vanhemmuuteen. Institutionaalisilla tekijöillä Huttunen tuo esille äitiys- ja lastenneuvoloiden, sekä synnytyssairaaloitten erilaiset asenteet ja käytännöt miten isä huomioidaan työskentelyssä osallistuttaen ja sitouttaen lapsen odotukseen, syntymään ja varhaiseen hoitoon. (Huttunen 2010, 177.)

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisussa (2009:20) tuodaan tärkeänä esiin äitiysneuvolan toiminta. Kansanterveystyön (66/1972) mukaan kuntien velvollisuus on kansanterveystyön järjestäminen kuntalaisille tasapuolisesti (Finlex i.a.). Isyyteen ja äitiyteen kasvua tuetaan neuvolassa luottamuksellisessa, perhettä kunnioittavassa ja tasa-arvoisessa vuorovaikutussuhteessa. Perhevalmennuksessa on mahdollisuus tavata molemmat tulevat vanhemmat. Perhevalmennus on tullut käsitteenä synnytysvalmennuksen tilalle 1980-luvulla. Tällä on haluttu korostaa, kuinka lapsen odotus ja syntymä on koko perhettä koskettava asia. (Lindholm 2007, 36.) Perhevalmennus on yksi moniammatillisen työryhmän toteuttamaa toimintaa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009,25).

Äitiysneuvolassa kiinnitetään nykyään enenemissä määrin huomiota koko perheen hyvinvointiin. Äitiysneuvolassa tehty laajennettu terveystarkastus mahdollistaa keskustelun tulevasta muuttuvasta perhetilanteesta ja siihen liittyvistä odotuksista. Keskustelussa on mahdollisuus ottaa esille mahdolliset pelot ja huolet, molemmat vanhemmat huomioiden. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009, 34.) Laajaa terveystarkastusta suositellaan viimeistään raskauden keskivaiheeseen. Alkuraskaudessa asiat ovat uusia ja hämmentäviä ja asioista puhuminen helpottuu raskauden edetessä ja tulevalle isälle asiat ovat myös paremmin realisoituneet. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009,40.)

Tutkimusten mukaan tulevat isät osallistuvat aktiivisemmin kuin aiemmin raskausaikana neuvolakäynteihin. Isät haluavat, että heidät kohdataan muutakin kuin puolisona neuvolassa. He toivovat, että heidät otetaan huomioon tulevana isänä, kenellä on myös omia odotuksia ja pelkoja raskauteen ja isyyteen liittyen. Isät tarvitsevat huomiota, sekä tukea isyyden vahvistamiseen ja sen kehittymiseen. (Paavilainen 2007, 365.)

Neuvolan perhevalmennuksen tarkoitus on valmistaa tulevia vanhempia lapsen odotukseen, syntymään ja perhe - elämään. Perhevalmennuksella on myös vertaistuellinen merkitys, koska valmennukseen osallistuu samassa elämäntilanteessa olevia tulevia äitejä ja isiä. Tämä mahdollistaa positiivisella tavalla isäksi kasvua. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009, 71.) Sosiaali- ja terveysministeriön (2008) selvitysten mukaan isille ei ole aktiivisesti järjestetty omia isäryhmiä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 27.)

6 KIRKKO PERHEEN ELÄMÄSSÄ

6.1 Perhe kirkon ja Raamatun näkökulmasta

Perheeseen ja sen määrittelyyn liittyvät vahvasti vielä uskonnolliset ja moraaliset näkemykset ja arvomaailma (Pylkkänen 2008, 73). Perheen ajatellaan syntyvän avioliiton kautta miehen ja naisen välillä. Pessi ja Pöyhönen (2010) tuovat artikkelissaan esille, kuinka kristinuskolla on ollut merkittävä asema, kun on pyritty ymmärtämään avioliittoa ja perhettä kulttuurissamme. Perheinstituution muutos on ollut kirkon sisällä vahvasti ajatuksia herättävä. Kirkolla on vahvat perinteet familististen perhearvojen kannattajana. Kirkkohallitus painotti yleiskirjeessään vuonna 1996 avioliiton ja perheen merkitystä yksilön hyvinvoinnille koko hänen elämänkaarensa ajan. (Pessi & Pöyhönen 2010, 28–29.)

Piispat ovat puheenvuorossaan ”Rakkauden lahja” (2008) halunneet tuoda esille ajatuksiaan parisuhteesta, avioliitosta, perheen hyvinvoinnista, sekä lasten hyvinvoinnista ja tulevaisuudesta. Piispat tuovat puheenvuorossaan esille, kuinka kirkko on huomionnut perheiden muuttuneet tilanteet ja omalta osaltaan halua ottaa vastuuta perheiden ja lasten hyvinvoinnista. (Paarma, Huotari, Salmi, Peura, Huovinen, Pihkala, Heikka & Björkstrand 2008, 6–7.)

Raamatussa perheestä puhutaan erilaisena instituutiona kuin kirkossa perhe käsitetään. Suomenkielisessä Raamatussa sana perhe esiintyy 11 kertaa, sanalle ei ole kuitenkaan Uuden testamentin kreikassa varsinaista synonyymia. Raamatunkäännöksessä sanan perhe synonyyminä käytetään esimerkiksi sanoja koti, asunto, palvelushenkilökunta, huone. Perheestä puhutaan Raamatussa vahvasti myös työyhteisönä, jota yhdistivät ammatti ja yhdessä tehtävä työ. (Lehtipuu 2010, 44–51.)

Nykyperhekäsitteen mukaan perhe ei ollut Jeesukselle merkittävässä roolissa. Raamatuntulkinnissa Lehtipuun (2010) artikkelin mukaan Jeesus jätti perheensä ja edellytti tätä myös seuraajiltaan. Jeesuksen mukaan perheen muodostivat uskontoverit, jotka yhdessä muodostivat Jumalan, Taivaallisen isän

kanssa uuden perheväen. Jeesus pyysi seuraajiaan jättämään äitinsä ja isänsä. Artikkelissa tuodaan esille, kuinka Raamatussa opetuslasten ympärillä kuvataan äitien läsnäoloa, mutta isistä ei puhuta. Tämän ajatellaan johtuvan patriarkaalisesta ajatuksesta, jonka mukaan pojat ovat alisteisessa osassa isäänsä nähden, eikä olisi ollut mahdollista kulttuurisesti, että isä toimisi poikansa seuraajana. (Lehtipuu 2010, 47–49.)

6.2 Kirkon perheelle antama tuki

Kirkon sisällä on paneuduttu perhe-etiikan teemoihin, joita yhteiskunnassa on näkynyt. Media on ollut kiinnostunut kirkon mielipiteistä liittyen erilaisiin perhemalleihin. Kirkon perhe-etiikan kannanotoissa mainitaan, kuinka yhteiskunnan tulee tukea elinikäistä avioliittoa ja perheinstituutiota yhteiskunnan perussoluna. (Hytönen 2003, 270–271.)

Kirkko on mukana ihmiselle monessa erilaisessa elämäntilanteessa. Ensimmäinen kontakti kirkkoon tulee lapselle kasteen kautta ja viimeinen kirkollinen toimitus on siunaaminen. Tähän väliin mahtuu paljon erilaisia elämänvaiheita ja tilanteita. Seurakunnalla on perhekasvatustyötä, jolla pyritään tukemaan esimerkiksi parisuhdetta, vanhemmuutta ja avioliittoa erilaisella ryhmä- ja kurssitarjonnalla. Työskentelyn tarkoitus on ennaltaehkäisevästi tukea parisuhdetta ja koko perhettä esimerkiksi perhekerhotoiminnalla. (Hytönen 2003, 268). Perhekerhot ovat kasvattaneet suosiotaan perheille suunnattuna palveluna 1990-luvun alun laman jälkeen ja sen on todettu tuleen osittain osaksi paikkaamaan hyvinvointivaltion palveluita. (Lipponen 2010, 149.) Vuonna 2005 tehdyn Word Valves kyselyn mukaan, suomalaiset ovat kokeneet saaneensa kirkolta apua henkilökohtaisiin ongelmiinsa ja heitä on autettu eri elämäntilanteissa kirkon puolelta. Vastaajista 47 % koki, että kirkko vastaa perhe-elämän ongelmiin. (Kirkon tutkimuskeskus 2008, 47.)

Tärkeänä työmuotona kirkolla on perheasiain neuvottelukeskuksesta annettava perheneuvonta. Perheasiainneuvottelukeskuksesta on mahdollisuus saada neuvoa ja apua parisuhteen, perheen ja henkilökohtaisten asioiden kanssa. (evl.i.a). Perheneuvontatyö on saanut alkunsa 1940-luvulla, milloin se sai vas-

taan kirkon puolelta ristiriitaisia ajatuksia, koska joidenkin kirkon työntekijöiden mielestä palvelut kuuluivat yhteiskunnan hoidettavaksi. (Pessi & Pöyhönen 2010, 31.) Perheneuvontatyö on kuitenkin pysynyt kirkon palveluna ja tullut pysyväksi työmuodoksi ja on nykyään kirkon kysytyimpiä työmuotoja. Perheneuvonnassa eniten kysytään parisuhdeneuvontaa ja se onkin muodostunut työmuodon painopisteeksi. Vuonna 2003 yli 16 000 käytti kirkon perheneuvonnan palveluita (Kirkon tutkimuskeskus 2004, 186). Palveluiden käyttöaste nousi vuoteen 2007 menneessä ja yli 17 400 sai apua kirkon perheneuvonnasta parisuhteen, perheen ongelmien tai elämän kriisien ratkaisuun. Työmuotoina perheneuvonnassa ovat sielunhoidollinen ja terapeutin keskustelu. Tutkimuksen mukaan yleisimmät syyt hakea apua olivat vuorovaikutusongelmat 25 % ja erokysymykset 22 %. (Kirkon tutkimuskeskus 2008, 159.)

Perheneuvonnan palveluita oli vuonna 2011 käyttänyt 16 574 asiakasta. Asiakaskäynnit ovat tasaantuneet vuodesta 2007. Naisia asiakkaista oli 58 % ja miehiä 42 %. Prosentuaalisesti parisuhteen ongelmiin oli haettu apua enemmän kuin vuonna 2007. Tilastojen mukaan, missä oli seurattu vuoden 2010 ja 2011 käynnin syitä ja merkitystä oli vuorovaikutusongelmien vuoksi tullut asiakkaaksi 27.4 % kävijöistä ja erokysymysten vuoksi 29.2 % asiakkaista. (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a.)

6.2.1 Kaste

Lapsen kastaminen on vanhempien päätöksessä. Vanhemmat kutsuvat papin ja suvun koolle, sekä valitsevat lapselleen kummit. Kastetilaisuudessa suku ja tuttavat ovat koolla kristillisenä seurakuntana (Laulaja 2003, 218). Kasteen ja sen merkitys voi tulla lasta odottaville vanhemmille eteen jos joudutaan tilanteeseen, jossa lapsi tulee hätäkastaa. Tilanne saattaa tulla esimerkiksi jos lapsi syntyy sairaana tai paljon ennen laskettua aikaa. Hätäkaste toimitetaan yleensä sairaalassa ja sen voi suorittaa myös muu henkilö kuin pappi. Hätäkaste on toimituksena yhtä pätevä kuin suunniteltu kaste. (Kirkkohallitus 2006, 46.)

Kekäle (2007) on ottanut tutkimuksessaan esille isyyden ja teologian yhdistävän merkityksen liittäen sen diakoniseen ja yhteiskunnalliseen kirkon kautta ihmisiä

palvelevaan tehtävään. Uskonnollisuuden ja kirkon Kekäle koki tulevan lähemmäksi seurakuntalaista käytännön tasolla mietittäessä uskonnollisuutta liitettynä lapsen syntymään ja erityisesti lapsen nimenantoon liittyen. Vanhemmat ovat tässä tilanteessa yhden merkittävän valinnan edessä. (Kekäle 2007, 14).

Kirkon kannalta kasteella on syvempi merkitys kun vain suvun kokoontumisella yhteen. Kasteessa lapsi liitetään yhteyteen seurakunnan kanssa ja hänestä tulee Jeesuksen opetuslapsi. Kasteessa Jumala ottaa omakseen nimeltä mainiten. Kaste ei ole ainoastaan Jumalan ja ihmisen välinen asia, vaan kasteen kautta tullaan osaksi Jumalan perheyhteisöä eli seurakuntaa. (Kuula 2003, 11, Laulaja 2003, 218.) Konkreettisesti kastetoimituksen aikana tervetuloitovotus Jumalan perheväen yhteyteen liittämässä tapahtuu papin ottaessa lapsen syliin ja nostaen hänet kasteseurakunnan nähtäville, tai ottamalla kiinni lapsen kädestä. (Kirkkohallitus 2006, 44.)

Tilastokeskusken mukaan vuonna 2011 kastettiin 46 723 seurakuntalaista, joka oli 77.9% syntyneistä lapsista. Ero vuoteen 2010 oli -3.4 %. Vuonna 2010 kastettujen määrä oli 48 347, mikä oli 79.3 % syntyneistä. (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a.)

7 TUTKIMUKSIA ISIEN JA PERHEEN SAAMASTA TUESTA

Mykkänen on väitöskirjassaan *Isäksi tulon tarinat, tunteet ja toimijuus* (2010) haastatellut 27 ensimmäistä kertaa isäksi tulevaa miestä. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää narratiivista menetelmää käyttäen isäksi tuloa ja miesten tunteita ja toimijuuksia, siitä hetkestä kun lasta aletaan suunnitella, siihen kun lapsi on syntynyt. Isien henkilökohtaiset havainnot, pohdinnat ja tulkinnat olivat tunnetoimijuuden pohjalla. Esille tulivat isien kokemat tunteet ja mitä he ovat tunteilla tehneet ja mitä tekevät lapsen syntymän jälkeen. (Mykkänen 2010.)

Raskauden todennettua asia aiheutti tulevissa isissä sekä psyykkisiä ja jopa fyysisiä, positiivisia että negatiivisia tunteita. Tunteet vaihtelivat ilon, pelon, huolen, epäuskon, yhteisyyden ja ulkopuolisuuden tunteiden kanssa. Isillä oli huoli omista kyvyistään ja osaamisestaan toimia vallalla olevan isyyskäsityksen mukaisesti. Konkreettisempia asioita olivat taloudellinen huoli, sekä huoli äidin ja lapsen hyvinvoinnista. (Mykkänen 2010, 129.)

Kekäle (2007) on tutkinut väitöskirjassaan postmodernia isyyttä ja uskonnollisuutta narratiivisin menetelmin. Tutkimuksessaan hän haastatteli 13 isää, jotka osallistuivat Espoon kaupungin uuteen perhevalmennukseen. Tutkimuksessaan hän on tarkastellut perhevalmennuksen merkitystä tulevan isän näkökulmasta. Perhevalmennuksen kehittämisellä oli tarkoitus tukea tulevia isiä ja heidän isyytään, sekä antaa mahdollista vertaiskokemusta muiden isien kanssa. (Kekäle 2007, 14–15.) Kekäleen haastattelemat isät olivat osa Espoon perhekeskusprojektia, jossa Espoon kaupunki ja Diakonia ammattikorkeakoulu yhteistyössä kehittivät uutta toimintamallia Espoon kaupungille. Yhtenä merkittävänä tavoitteena projektilla oli isän identiteetin vahvistaminen, sekä miehenä että isänä. (Kekäle 2007, 84–86.)

Kekäle haastatteli isiä kahteen kertaan. Ensimmäinen haastattelu oli ennen lapsen syntymää ja toinen lapsen oltua 1- vuoden ikäinen. Tutkimuksen tarkoituksena oli elämänkerrallisten kertomusten perusteella selvittää, miten isyys vaikuttaa miehen identiteettiin, sekä henkilökohtaisella tasolla että kulttuurisesti. (Kekäle 2007, 14–16.)

Tutkimuksessaan Kekäle on selvittänyt isyyttä erilaisten mallitarinoiden avulla liittäen näiden taustoihin isyyden muodot liittyen kulttuuriseen taustaan. Kulttuurisuus oli jaoteltu esimoderniin, moderniin ja postmoderniin isyystarinaa. Esi-modernin isyystarinan Kekäle kuvailee etäisenä, patriarkaalisenä isyytenä. Modernin isyyden Kekäle määrittelee kodin ulkopuolella töissä käyvänä isänä ja isän patriarkaalinen valta alkaa vähentyä. Modernin ja postmodernin isyyden muutoksessa tasavertainen vanhemmuus lisääntyy ja isän osallistuvuus isänä lisää isän ja lapsen emotionaalista lähestymistä. (Kekäle 2007, 35–43.)

Kekäle on ottanut kertomusten pohjalle aiheeksi isäidentiteetin muovautumisen suhteessa aiempiin kulttuurisiin ja suvun mallitarinoin. Perhekeskuksen näkökulmasta Kekäle on halunnut isien mallitarinoiden perusteella selvittää vertaisryhmien merkitystä isäidentiteetin muodostumisen kannalta. (Kekäle 2007, 94–95.) Perheryhmien osallistuminen on ollut isillä aktiivisempaa ennen lapsen syntymää kuin lapsen syntymän jälkeen. Ryhmiä tukevana ja yhdistävänä tekijänä on ollut isien sama elämäntilanne. Perheryhmien eräänä tavoitteena oli luoda sosiaalisia verkostoja eri yhteisöllisyyttä tuottavien verkostojen avulla. Tämä koettiin isien kohdalla tärkeäksi ja he mainitsivat toisiaan ja perheitä tukevana perhevalmennuksen ja avoimen päiväkotitoiminnan. Isät kokivat tärkeänä lisäksi erilaisten informaatioiden saannin eli tärkeinä olivat tiedollinen ja sosiaalinen hyödyn saanti vertaisryhmissä. (Kekäle 2007, 312–314.)

Mesiäislehto - Soukka on tutkimuksessaan (2005) tutkinut perheenlisäystä isien kokemana. Tutkimuksessa hän halusi selvittää, miten isät kokevat heidät otettavan huomioon tulevana isinä raskausaikana terveydenhuoltopalveluissa. Tutkimusryhmänä olivat biologiset isät. Tutkimuksessa painottui perhekeskeisyys sekä asiakaslähtöisyys äitiyshuollossa. Palveluiden kehityssuuntana on huomioida isien yksilökohtaisia kokemuksia ja näin suunnata kehitys hyvinvointineuvolan suuntaan. Tutkimuksessaan Mesiäislehto - Soukka toteaa, kuinka perheenlisäys on tuottanut tuleville isille sekä onnea että iloa, mutta vastaavasti se on koettu raskaana ja sen todettiin tuovan mukanaan huolia. Lisäksi tutkimuksessa tuli esille, kuinka omalla isäsuhteella ja lapsuuden kokemuksilla oli isyyden kasvussa merkitystä. (Mesiäislehto - Soukka 2005.)

Isien kokemukset Mesiäislehto - Soukan tutkimuksessa terveydenhuollossa ja erityisesti äitiysneuvolassa olivat heidän mielestään arvokkaita, mutta äitiys-suuntautuneita. Isät kokivat saavansa tietoa niukasti ja tiedonjakamisessa olisi heidän mielestään kehitettävää. Tutkimuksessa isien kokemuksissa äitiysneuvolan palvelut eivät olleet suunniteltu samalla tavalla tukemaan isiä kuin äitejä. (Mesiäislehto - Soukka 2005.)

Koivumäki on tutkimuksessaan (2011) pyrkinyt selvittämään yksilöhaastattelun ja ryhmähaastattelun avulla isien kokemuksia lastenneuvolasta. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää isien ajatuksia isyydestä sekä perehtyä terveysneuvontaan ja miten lasten terveystottumukset muodostuvat. Tutkimuksessaan Koivumäki haastatteli kymmentä isää, joista kuusi toteutettiin yksilöhaastatteluna ja neljä ryhmähaastattelu. Tutkimukseen valittiin tarkoituksella isiä joilla oli kokemusta isyydestä, sekä lastenneuvolan toiminnasta (Koivumäki 2011).

Koivumäki painotti tutkimuksessaan terveysneuvontaa, mutta myös isien kohtaamista neuvolan asiakkaana. Isien kokemukset neuvolan asiakkaina olivat pääosin positiivisia, mutta isät kokivat ajoittain tulleensa ohitetuksi asiakkaana neuvolassa. Kokemus oli erilainen jos he asioivat ilman äidin mukanaoloa, näissä tilanteissa isä sai yksilöllisempää palvelua. Kokemukseen vaikutti myös työntekijän kokemus ja asenteellisuus. Tutkimuksen tuloksena tuli isien huomioonottamisen lisääntyvä tarve ja merkitys lastenneuvolan palveluissa. (Koivumäki 2011.)

8 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksen tavoitteena on Ensi- ja turvakotien liiton tekemän kyselyn kautta selvittää isien omia näkemyksiä ja kokemuksia isäksi tulosta. Tutkimuksen tarkoitus on välittää näitä kokemuksia tuleville isille ja työntekijöille. Tässä opinäytetyössä pyritään tutkimuskysymysten ja avoimien vastausten perusteella selvittämään, mitä isäksi tulevan olisi hyvä tietää isäksi tullessaan. Kysymyksiin vastaajia olivat miehet, kenellä on jonkinlainen kontakti isyyteen, sekä näkemystä ja kokemusta isyydestä. Isien omien kokemusten kautta on tarkoitus jakaa ymmärrystä ja tietoa erilaisista isyyteen liittyvistä asioista. Tutkimuksen tavoitteena on saada isien ajatukset kuulluiksi, ja tuoda asiat esille isien näkökulmasta ymmärtäen, mikä on miehelle tärkeää tietoa kun hänestä tulee isä.. Tutkimustulosten hyöty voisi olla yhtenä työkaluna terveydenhuolto- ja sosiaalialan henkilöstölle heidän kohdatessaan tulevia isiä ja perheitä työssään. Aiheet, jotka nousevat tutkimustuloksissa esille miesten äänenä, tukevat hyvää vuorovaikutuksellista kohtaamista isien ja ammattihenkilöstön välillä.

Tutkimuksen tarkoituksena oli lähestyä asiaa mahdollisimman paljon miesnäkökulmasta. Tavoitteena oli löytää valmiista aineistosta mahdollisimman konkreettista tietoa isien ajatuksista ja tunteista odotusaikana ennen lapsen syntymää. Koska kyselyyn vastaajia olivat jo isäksi tulleet, on selvää, että tunteet ja kokemukset olivat sidoksissa jollain tasolla myös lapsen syntymään ja sen jälkeiseen aikaan. Isäksi tulossa ei ollut määritelty monettako kertaa mies on tulossa isäksi. Yhteistyökumppanin kanssa keskustellessa, tulivat esille miesten tunteet ja toive saada kyselyn avulla enemmän tietoa, mitä tunteita isyys jo odotusaikana miehissä herättää. Isien tunteiden ja ajatusten tiedostamisella on yksilötasolla vaikutusta isän valmistautumisella isyyteen, sekä omaan jaksamiseen. Parisuhteen muutokset perheen odottaessa ensimmäistä lastaan tuovat omat haasteet, sekä miehelle että naiselle. Tiedostamalla mitä tunteita ja ajatuksia nämä asiat miehessä herättävät osataan tämä huomioida sekä miesten kanssa yksilötasolla työskennellessä, että kohdatessa pariskuntia yhdessä.

Opinnäytetyöhöni olen valinnut seuraavat tutkimuskysymykset, jotka antavat tarkemman käsityksen siitä, mitä aion työssäni tutkia ja mihin kysymyksiin haluan saada vastauksia kysymyskaavakkeiden kysymyksillä.

1. Mitä tulevan isän olisi tarpeellista tietää isäksi tullessaan?
2. Mitä jo isäksi tullut on kokenut merkityksellisenä isäksi tullessa?

9 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyöni kohdistuu Ensi- ja turvakotienliiton tekemään kyselyyn jo isäksi tulleiden kokemuksista isyydestä. Kyselyssä oli kuusi kysymystä isille, joista opinnäytetyössäni käsittelen kahta kysymystä ja niiden vastauksia (Liite 2). Kysymykset ovat olleet avoimia. Isät ovat saaneet vastauksissaan ilmaista ajatustaan omin sanoin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 201.) Tavoitteena kyselyllä oli isien omakohtaisten kokemusten avulla selvittää, mitä isäksi tulevan olisi hyvä tietää isäksi tullessaan. Tutkimus on kartoittava sekä kuvaileva. (Hirsjärvi ym. 2010, 138–139).

Opinnäytetyöni on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullinen tutkimus pohjautuu teoriaan ja luotettaviin lähteisiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 17–18, 21.) Tutkimuksessa on pyritty löytämään aiheeseen liittyviä tutkimuksia, jotka tukevat tutkimusta ja sen tulosta. Tämä on eräs laadullisen tutkimuksen lähestymistapa. Sen tarkoituksena on löytää kerätystä aineistosta yhtäläisyyksiä, jotka tukevat teoriaa ja toistuvat eri tutkimuksissa. (Janhonen & Nikkonen 2001, 15).

Laadullisessa tutkimuksessa korostuu yksilön käsitys tutkittavasta ilmiöstä. Kvalitatiivista tutkimusta on määritelty pehmeänä ja ymmärtävänä ihmistutkimuksena. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 20, 23.) Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen näkeminen ymmärtävänä tutkimuksena selittyy sen psykologisella vivahteella. Tällöin ymmärtämisellä tarkoitetaan tietynlaista eläytymistä tutkimuskohteeseen ja siihen liittyvään henkiseen ilmapiiriin, ajatuksiin, tunteisiin ja motiiveihin. Lisäksi tutkimuksen tekijä ymmärtää jonkin asian merkityksen intentionaalisuuden eli aikomuksellisuuden. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 28.)

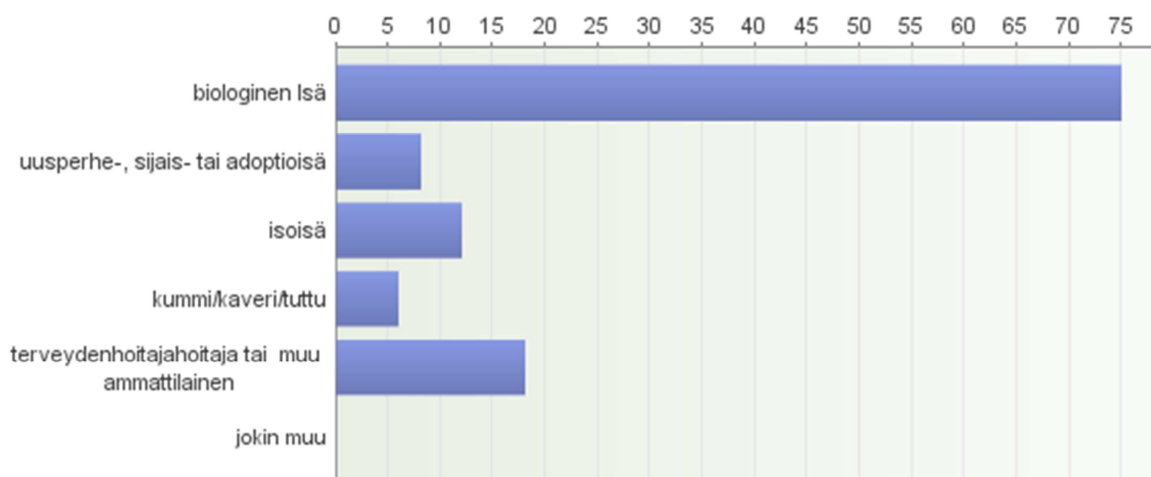
9.1 Aineiston keruu

Aineiston on kerännyt Ensi- ja turvakotien liiton Miestenkeskus Internet-kyselynä syksyllä 2011. Kyselyn vastausaika loppui 23.10.2011. Kysely on ollut

avoin. Valmis aineisto vastauksineen on ollut käytössä opinnäytetyötä varten. Taustana tutkimusten tuloksille on kaavio, jonka perusteella selviää, miten vastaajien isyys määrittyy. Vastaajia on ollut 77 ja heistä biologisia isiä on 75, lisäksi osalla isistä on myös muu isyyteen verrattavissa oleva suhde.

Mikä on suhteesi isyyteen? (voit valita enintään kaksi vaihtoehtoa)

Vastaajien määrä: 77

KAAVIO 1.

Kyselyn kysymykset ovat avoimia kysymyksiä, aiheena oli mitä jokaisen isäksi tulevan olisi hyvä tietää. Asiaa on kysymyksissä eritelty alakategorioihin, mitä jokaisen isäksi tulevan olisi hyvä tietää lapsista, äitiydestä, valmistautumisesta tulevaan isyyteen sekä yhteiskunnan palveluista ja -tuista. Kysymyksiin oli vastausajan umpeutuessa vastannut 77 biologista isää, joilla osalla on isyyteen myös muu suhde kuten uusperhe-, sijais- tai adoptioisyys. Terveystenhoitajia tai muita alan ammattilaisia, joita ei ole erikseen vastauksissa eritelty, oli vastaajina 77 kappaletta. Osalla terveydenhoitajista tai alan ammattilaisista on myös oma-kohtaisena kokemuksena biologinen isyys tai uusperhe-, sijais- tai adoptioisyys. Molemmat ryhmät ovat vastanneet samoihin kysymyksiin, jotka liittyvät isyyteen ja vanhemmuuteen. Sama kysely tehtiin sekä isille että terveydenhuoltohenkilökunnalle, koska haluttiin selvittää, ovatko ajatukset yhteneviä tulevien isien ja

terveydenhuoltohenkilöstön näkökulmasta. Opinnäytetyössä on käsitelty kahta kyselyn kysymystä (Liite 2).

9.2 Aineiston sisällön analyysi

Aineiston analyysimenetelmänä on käytetty sisällönanalyysiä. Sisällön analyysissä aineistoa tarkastellaan eritellen, eroja ja yhtäläisyyksiä etsien ja tiivistäen. Sisällönanalyysissä tarkistellaan jo valmiiksi tekstimuotoisia aineistoja. Sisällönanalyysin avulla tutkittavasta ilmiöstä pyritään muodostamaan tiivistetty kuvaus, joka yhdistää tulokset ilmiön laajempaan kontekstiin ja aihetta koskeviin muihin tutkimustuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105.)

Sisällönanalyysi on aineistolähtöinen. Opinnäytetyössä on ensin työstetty aineistoa pelkistäen sitä. Tämä tarkoittaa aineistolle esitettyjä tutkimustehtävän mukaisia kysymyksiä ja näistä tulevat vastaukset kirjataan aineiston termein. Pelkistämisen jälkeen on tutkimuksessa suoritettu ryhmittely, missä on pyritty löytämään pelkistetystä aineistosta erilaisuuksia ja yhtäläisyyksiä. Samaa tarkoittavat ilmaisut on yhdistetty samaksi luokaksi ja sille on annettu sen sisältöä kuvaava nimi, tässä voidaan käyttää tulkintaa. Lopuksi aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä on aineiston abstrahointi eli saadaan samansisältöisiä luokkia yhdistämällä yläluokkia. (Janhonen & Nikkonen 2001, 28–29.)

9.3 Analyysin eteneminen

Sain luettavakseni valmiin aineisto, johon kaikki isien vastaukset oli kirjoitettu sanatarkasti allekkain. Saman aineiston sain Word-versiona, mikä helpotti vastausten käsittelyä. Aloitin aineistoon tutustumisen lukemalla aineiston kokonaisuudessaan läpi, jotta saisin kokonaiskuvan materiaalista.

Opinnäytetyössäni käsittelin kahta kyselyn kysymystä, miten miehen tulisi valmistautua isyyteen ja mitä muuta haluaisit sanoa isäksi tulevalle miehelle (Liite 2). Etenin tutkimuksessa lukien yhden kysymyksen ja sen vastaukset kerral-

laan. Tutkimusvastauksia lukiessani pitäydyin dokumentoidussa materiaalissa. Aineistoa käsitellessä pidin tärkeänä kokoajan huomioida, että miehet ja isät olivat vastaajia ja heidän vastauksensa kohdistuivat tuleville isille. Tutkimuskysymykset kulkivat analyysin tekemisessä mukana.

Kyselyiden analysoinnissa etenin molempien kysymysten kanssa samalla tavalla. Erittelin ensin isien vastauksista eri aihealueet, joita he toivat vastauksissaan esille. Käsitelin vastauksia alkuperäisilmaisujen muodossa. Annoin jokaiselle aihealueelle oman värikoodin. Tämän jälkeen luin vastaukset useampaan kertaan uudelleen ja varmistin näin vastausten luotettavan hyödyntämisen. Annoin jokaiselle luokalle oman nimen, joka kuvasi luokan sisältöä. Toisena vaiheena erittelin samaa asiaa tarkoittavia asioita yhteen muodostaen uudet värikoodit ja erittelin alkuperäisilmaisuista pelkistetyt ilmaukset aineiston luokittelun perusteella. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.) Tämän jälkeen siirsin pelkistetyt ilmaukset molempien kysymysten vastauksista omaan alaluokkaansa, mistä yhdisteltynä tein yläluokat. Yläluokkien jälkeen päädyin kolmeen eri pääluokkaan. Pääluokkia olivat perhe, isyys ja sosiaalinen tuki (Liite 1). (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111–112.)

10 TUTKIMUSTULOKSET

Tämän opinnäytetyön tutkimustuloksena tuli kolme pääluokkaa isyys, perhe ja sosiaalinen tuki. Nämä muodostuivat aineiston sisällönanalyysin avulla luokitte-
lulla.

10.1 Odotetaan yhdessä

Isät toivat esille tuleville isille, kuinka tärkeä on tukea äitiä raskausaikana. Hei-
dän mielestä on tärkeä osallistua neuvolakäynteihin, sekä perhevalmennukseen
yhdessä tulevan äidin kanssa. Isien mukaan aktiivinen osallistuminen raskaus-
aikana ja myöhemmin lapsen syntymän jälkeen päivittäisiin yhteisiin toimiin yh-
dessä puolison kanssa lisäävät yhteenkuuluvaisuuden tunnetta perheen sisällä.
Isien mukaan keskustelu puolison kanssa ja puolison kuuntelu ovat tärkeitä.
Vastauksissaan he toivat esille, kuinka keskustelu puolisoitten välillä tukee tule-
vaa vanhemmuutta.

*Elää rinnalla ja rakastaa. Ottaa vastaan yhdessä sen mitä elämä
antaa. Aidosti tulee elää tässä ja nyt, ratkaisten arjen ongelmia yh-
dessä, koko perheenä, kukin tavallaan, toisiaan tukien.*

*Tärkeintä on tukea ja ymmärtää raskaana olevaa puolisoa tämän
kaikessa kummallisuudessaan.*

Isät kehottivat vastauksissaan vaalimaan parisuhdetta myös odotusaikana. Isi-
en mielestä yhteinen kahdenkeskinen aika puolison kanssa on tärkeää parisuh-
teelle. Isät toivat vastauksissaan usein esille parisuhteen ja perheen merkityk-
sen. Vastauksissaan isät käyttivät nimityksiä puoliso, kumppani, vaimo ja äiti.

*....sen eteen, että ollaan äidin ja isän lisäksi myös mies ja nainen
täytyy tehdä huomattavasti enemmän töitä. Parisuhde- ja seksi-
elämä menee ihan uusiksi ja se saattaa turhauttaa ja aiheuttaa ah-
distavia tunteita.*

10.2 Isyyden tunteet

Isät toivat vastauksissaan esille paljon erilaisia tunteita, joita isäksi tuleminen miehissä herättää. Isien mukaan isäksi tuleminen on kauneinta ja hienointa, mitä heille on tapahtunut. Isyys herättää miehessä hellyyden, rakkauden, onnen ja hyvän mielen tunteita. Isien mukaan on tärkeää osata itse myös näyttää tunteita ja rakastaa.

Elämä pienen lapsen kanssa on ainutlaatuista aikaa elämässä ja tuo elämään niin paljon rikkautta, rakkautta ja liikuttavia hetkiä, että niiden ei kannata valua läpi sormien...

Vastauksissaan isät toivat esille, kuinka isäksi tuleminen voi herättää miehessä myös pelon tunteita. Pelon tunteita voi isien vastausten mukaan aiheuttaa isyyteen liittyvä vaativuus. Isät kertoivat, kuinka isyyden vaatimat haasteet saattavat olla henkisesti ja fyysisesti raskaita. Isät kehottivat vastauksissaan tulevia isiä olemaan rohkeita, vaikka asia pelottaakin. Isät halusivat kuitenkin painottaa tuleville isille, että kenenkään ei tarvitse olla täydellinen, vaan riittävä isyys ja vanhemmuus ovat riittäviä.

Isyys voi olla myös pelottavaa, koska se on aika vaativa pesti.

Tähän jaloon taistoon kelpaat sellaisena kuin olet.

Isät kokivat tärkeäksi tulevien isien tutkia odotusaikana omia tunteitaan ja ajatuksiaan. Isien mukaan läpikäymällä omia tunteita ja ajatuksia voi paremmin valmistautua vanhemmuuteen. Tärkeänä isyyteen valmistautumisena isät suosittelivat tulevia isiä pohtimaan omaa lapsuuttaan ja isäsuhdettaan ja mitä he haluavat omasta lapsuudestaan siirtää omaan isyyteen ja omalle lapselle.

Pohtimalla miten oma isäsuhde vaikuttaa omaan toimintaan.

10.3 Arki muuttuu

Isät kertoivat kuinka isyyden myötä oma vapaa-aika vähenee ja asioissa ajankäyttöön liittyen joutuu jatkossa kiinnittämään enemmän huomiota. Isien mukaan olisi hyvä jo ennen lapsen syntymää miettiä omaa ajankäyttöään työn ja harrastusten suhteen. Isien mielestä olisi hyvä valmiiksi jo miettiä mistä asioista on valmis luopumaan ja mitkä asiat ovat tärkeitä omalle hyvinvoinnille.

Yksi isä toi vastauksessaan esille kuinka tulevan isän olisi hyvä varautua lapsen syntymän myötä ystäväpiirin laajenemiseen ja muuttumiseen.

Miehen on mietittävä sitä miten hän sovittaa yhteen työn, harrastukset, kodin, parisuhteen ja isyyden

Välillä on vaikeaa ja tuntuu, että omaa elämää ei ole ollenkaan ja tekisi mieli lähteä vaikka baariin, mutta lapsi on pieni vain lyhyen hetken ajan...

Isät toivat vastauksissaan esille myös kuinka tärkeää on huolehtia myös omasta jaksamisestaan ja tarpeistaan. Oman jaksamisen yksi isä vastauksessaan kertoi vaikuttavan myös lapseen sekä parisuhteeseen. Muutamassa vastauksessa isät toivat esille kuinka on hyvä varautua jo ennen lapsen syntymää siihen, että ensimmäinen vuosi on raskas ja unet voivat olla vähissä.

Muista huolehtia myös lapsen äidin sekä omista tarpeista

Tsemppiä, alku voi olla hankalaa ja unet vähissä

Isyyteen valmistautumiseen isät huomioivat neljässä vastauksessaan taloudellisen vaikutuksen. Vastauksissaan he toivat esille kuinka lapsen tuleminen perheeseen tuo rahallisia kustannuksia. Isät kertoivat kuinka ennen lapsen syntymää on hyvä hoitaa taloudelliset asiat kuntoon. Lisäksi isät kertoivat, että uusia hankintoja on tehtävä paljon ja siitä aiheutuu erilaista rahanmenoa.

Vauva maksaa. Uusia hankintoja tulee paljon ja useasta pienestä ostoksesta kertyy vähitellen merkittävä summa.

Hankkia farmariauto ja isompi kämpmä

10.4 Osallistu, kysy ja puhu

Isät kokivat tärkeäksi tulevien isien osallistumisen neuvolakäynteihin ja perhevalmennukseen. He kertoivat, että neuvolakäynneillä on mahdollista kysellä mieltä askarruttavista asioista terveydenhuoltohenkilöstöltä. He toivat vastauksissaan esille, kuinka isien kannattaa ottaa vastaan ohjeita, joita neuvolassa annetaan.

Isät halusivat rohkaista tulevia isiä vastauksissaan avoimesti ja rohkeasti ottamaan myös oma jaksaminen ja mahdollinen avun tarve puheeksi neuvolassa. Heidän mielestään tulevat isät ja heidän tarpeensa tulisi kuitenkin huomioida neuvolassa paremmin. Isät toivoivat, että isien jaksaminen ja vointi otettaisiin jokaisella neuvolakäynnillä myös puheeksi. Miehet kehottivat tulevia isiä haastamaan ja vaatimaan näitä oikeuksia itselleen.

Haasta neuvolassa keskustelua siitä, että isä huomioidaan ja isän jaksaminen ja vointi tulee käsitellyksi aina.

Isien mukaan vertaistuella on neuvolan tuen lisäksi suuri merkitys. Isät kehottivat tulevia isiä keskustelemaan isyydestä ja siihen liittyvistä asioista ystävien ja tuttujen kanssa, jotka ovat samassa elämäntilanteessa tai joilla on kokemusta isyydestä. Siinä voi keskustella omista tuntemuksista ja kokemuksista liittyen raskausaikaan, isäksi tulemiseen ja tulevaan vastuuseen saman kokeneen kanssa. Isien mukaan ystävälle puhuminen saattoi joskus olla helpompaa kuin puolison kanssa puhuminen.

Vertaistuella... parhaat neuvot saa saunassa muiden isien kanssa juttelemalla.

Isien mukaan vertaistuellalla erilaisten vertaisryhmien muodossa on isyyttä tukeva merkitys. Isien mukaan vertaistukea voi hakea isien välisissä internet- keskusteluista.

...tai vaikka osallistua nettikeskusteluun isäksi tulleiden kokemusten jakamisesta

Isien mukaan tutustuminen lähipiiriin lapsiin ja heidän kanssaan ajan viettäminen on hyödyllinen tapa valmistautua isyyteen. Lapsiin tutustumisen kautta isä voi saada konkreettista tietoa lapsen kanssa olemisesta ja lapsen kasvusta ja kehityksestä.

Isät suosittelivat tulevia isiä hakemaan aiheeseen liittyvää informaatiota sekä kirjallisuudesta ja Internetistä. Isien mielestä on hyvä lukea joitain kirjoja ja oppaita, joissa kerrotaan isyydestä ja vanhemmuudesta, sekä lapsen kasvusta ja kehityksestä. Isien mukaan on hyvä tietää jo valmiiksi jotain lapsen psyykkisestä ja fyysisestä kehityksestä ennen lapsen syntymää.

Olisi hyvä lukeista jokin käypä teos aiheesta

Ottaa tietoa lapsen kasvun ja kehityksen tukemisesta

11 TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimustulosten mukaan isyys vaikuttaa miehiin sekä psyykkisellä, fyysisellä että sosiaalisella tasolla. Isien osallistumisella lapsen odotukseen on koko perhettä hyödyntävä vaikutus. Isyys on merkittävä elämänmuutos miehelle ja hänen identiteetilleen. Isyyteen tulee valmistautua myös arjen muutosten kautta.

11.1 Lapsen odotus ja parisuhde

Opinnäytetyössä tuli esille kuinka miehen tulee valmistautua parisuhteessa tuleviin muutoksiin. Lapsi tulee olemaan äidin mielessä enemmän ja mies voi joutua lapsen syntymän jälkeen sivustaseuraajan osaan. Tulevalla isällä voi ilmetä hyljätyksi tulemisen kokemuksia ja tuntemuksia jäämisestä äidin ja lapsen suhteen ulkopuolelle. Mesiäislehto–Soukan (2005) tutkimuksessa tuli esille, kuinka isien omilla lapsuudenkokemuksilla on merkitystä isyyteen kasvamisessa. Siltalan (2003) mukaan tähän tunteeseen voivat vaikuttaa omat kokemukset suhteessa omiin vanhempiin ja heistä irrottautumiseen. Tämä muistikuva lapsuuden kokemuksista voi aiheuttaa tulevalla isällä kokemuksen missä hän jää ulkopuoliseksi äidin ja vauvan suhteesta. (Siltala 2003, 20.) Miehen siirtyminen miehestä isän rooliin ja naisella vaimon roolista äidin rooliin on parisuhteessa asia mihin on hyvä isien mukaan tutkimuksessani kiinnittää jo valmiiksi huomiota.

Miehen ja naisen parisuhteessa lapsen syntymä on suuri muutos kun vanhempien kahdenkeskisestä suhteesta eli diadista muodostuu kolmiosuhde eli triadi (Rönkkö & Rytönen 2010,125) Tutkimukseni mukaan isät kokivat tärkeäksi parisuhteen ylläpitämisen ja siitä huolehtimisen. Isien mukaan parisuhteen hoitamisella on merkitystä koko perheen hyvinvoinnille. Isien mielestä on tärkeää muistaa myös miehenä ja naisena oleminen parisuhteessa, ja kuinka sen hoitamisella on merkitystä parisuhteen kannalta.

11.2 Lapsen odotus ja henkinen valmistautuminen isyyteen

Tässä tutkimuksessa isät kertovat isyyden herättävän miehessä paljon erilaisia tunteita ja ajatuksia. Isien mukaan on tärkeää jo odotusaikana tutkia omia tunteitaan ja ajatuksiaan ja miettiä omaa lapsuuttaan ja isäsuhdettaan. Omia tunteita ja ajatuksia tutkimalla voi paremmin valmistautua vanhemmuuteen. Henkinen valmistautuminen helpottaa isäksi tuloa ja sillä on vaikutuksia isän hyvinvointiin. Tämä tulisi osata huomioida kohdatessa isiä asiakkaana eri palveluiden piirissä.

Tämän tutkimuksen mukaan isyys herättää tulevissa isissä ilon, onnen, rakkauksen ja hellyyden tunteita. Isien mukaan tuleva isyys voi aiheuttaa myös pelon ja riittämättömyyden tunteita sen haasteellisuuden ja vaativuuden vuoksi. Mykkänen (2010) tuo väitöskirjassaan isäksi tulon tarinat, tunteet ja toimijuus esille, kuinka miehellä herää odotusaikana erilaisia tunteita, jotka voivat vaihdella ilon, pelon, huolen ja epäuskon välillä.

Tässä opinnäytetyössä tulee esille kuinka isien mukaan on tärkeä muistaa huolehtia omasta henkisestä ja fyysisestä jaksamisesta. Sillä on merkitystä isien mukaan omaan ja koko perheen hyvinvointiin. Isien mukaan itselle ei tulisi asettaa liian suuria vaatimuksia suhteessa isyyteen ja vanhemmuuteen vaan tulisi luottaa omiin kykyihin. Mykkäsen (2010) tutkimustuloksissa isät tuottivat huolta omista kyvyistään ja osaamisestaan toimia isyyssäytysten mukaan joita on yleisesti vallalla. Tässä opinnäytetyössä tuloksena oli, että isien mukaan ei tarvitse olla täydellinen vanhempi, vaan jokainen on hyvä omana itsenään. Isien mukaan ei tulisi asettaa itselle liian suuria vaatimuksia suhteessa isyyteen ja vanhemmuuteen.

11.3 Valmistautuminen arjen muutokseen

Tutkimustuloksissa ilmenee isien miettivän jo raskausaikana omaa ajankäyttöään ja miten sitä tulee jatkossa suunnitella. Isien mukaan on tärkeää valmiiksi pohtia, miten lapsen tulo vaikuttaa omiin harrastuksiin ja töihin. Tutkimustulok-

sen mukaan etukäteen on hyvä miettiä, mikä on elämässä tärkeää ja mitä valintoja tulee lapsen syntymän myötä teen omassa arjessaan. Isien mukaan arjen ajankäyttöön on hyvä valmistautua jo ennen lapsen syntymää ja järjestää aikaa perhe-elämälle ja lapsen kanssa viettämälle ajalle.

Tutkimustuloksen mukaan isien tulee huomioida jatkossa myös oma fyysinen jaksaminen. Lapsen myötä rutiinit muuttuvat ja vauva-aika saattaa olla fyysisesti raskasta. Tämän isät selittivät mahdollisella unien vähenemisellä, mikä vaikuttaa omaan jaksamiseen. Mykkänen (2010) tuo tutkimuksessaan esille, kuinka jo raskausaikana isissä voi ilmetä fyysisiä tuntemuksia, jotka saattavat olla sekä positiivisia, että negatiivisia. Isillä herää myös huoli taloudellisista asioista liittyen lapsen tuloon perheessä. Tutkimuksessani isät tuovat esille kuinka lapsen odotusaikana tulee eteen erilaisia hankintoja, jotka maksavat. Isien mukaan lapsen myötä voi olla tarvetta hankkia isompi auto ja asunto.

11.4 Sosiaalisen tuen merkitys isälle

Opinnäytetyön tutkimustulosten perusteella voi todeta, että isät haluavat olla osallisena raskausaikana lapsen odotuksessa. He haluavat olla tukemassa puolisoaan ja jakaa yhteisiä kokemuksia raskaudesta ja vauvan odotuksesta yhdessä puolison kanssa. Isät haluavat osallistua tasavertaisena kumppanina tulevan äidin kanssa lapsen odotukseen ja toivovat saavansa tasavertaista kohtelua ja palvelua ammattihenkilöstöltä.

Isien huomioimiseen neuvolan asiakkaana on hyvä kiinnittää enemmän huomiota. Isien mielestä neuvolassa saa hyvää ohjausta ja tukea, mutta heitä ei välttämättä vielä huomioida riittävästi asiakkaana. Isien kokemusten mukaan isät joutuvat olemaan ajoittain itse aktiivisia ja vaatimaan itselleen heille kuuluvaa palvelua. Koivumäki (2011) tuo tutkimuksessaan esille kuinka isät kokivat saavansa pääosin hyvää palvelua ja kohtelua neuvolan asiakkaana. Koivumäen (2011) tutkimustuloksena oli kuitenkin isien lisääntyneen huomioimisen tarve. Isät tulisi ottaa paremmin huomioon neuvolan asiakkaana ja huomioida heidän merkitys osana neuvolan palveluita. Tutkimukseni mukaan isien huomioiminen

neuvolan asiakkaana ei ole vielä tasavertaista äidin huomioimisen rinnalla. Isiä tulisi jatkossa huomioida paremmin ja ottaa isä tasavertaisena äidin kanssa palveluissa ja asiakkaana huomioon.

Mesiäislehto - Soukka (2005) on tutkimuksessaan tutkinut isien kokemuksia heidän saamastaan palvelusta terveydenhuollossa ja äitiysneuvolassa. Tutkimuksessaan Mesiäislehto–Soukka (2005) toi esille kuinka äitiysneuvolan palvelut eivät ole samalla tavalla suunniteltu tukemaan isiä kuin äitejä. Tässä opinnäytetyön tutkimuksessa isät kokivat tärkeäksi osallistumisen yhdessä puolison kanssa neuvola käynteihin sekä perhevalmennukseen. Isien mukaan neuvolasta saa hyödyllistä tietoa raskaudesta ja valmiuksista vanhemmuuteen, sekä lapsen kasvusta ja kehityksestä, sekä perushoitoon liittyviä ohjeita. Isien tulee kuitenkin ajoittain olla itse aktiivisia tiedon saannin hankinnassa.

Tutkimukseni mukaan isät kokevat vertaistuellalla olevan merkitystä omalle isäksi kasvulle. Erilaiset vertaisryhmät esimerkiksi isäryhmät ja perhevalmennukset tukevat isyyteen valmistautumisessa. Kekäle (2007) sanoo omassa tutkimuksessaan isien osallistuneen raskausaikana enemmän perheryhmiin kuin lapsen syntymän jälkeen. Tutkimuksessaan Kekäle toteaa saman elämäntilanteen olevan yhdistävänä tekijänä ryhmiin osallistumisessa.

Tässä opinnäytetyössä isien mukaan on tärkeä puhua odotuksesta ja tulevasta vanhemmuudesta yhdessä puolison kanssa, mutta isien mukaan toisen samassa olevan isän tai jo isäksi tulleen kanssa on joskus helpompi vaihtaa tunteita ja kokemuksia isyydestä. Isyyttä tukevaksi ja vanhemmuuteen valmistavaksi kerrottiin hyödyttävän lapsiperheiden parissa oleminen ja tutustuminen näin lapsiperheen elämään ja lasten kasvuun ja kehitykseen.

12 TUTKIMUSTEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana eettisyydelle on tutkimusaiheen valinta. Tutkimuksen luotettavuutta lisää, että kyselyyn vastanneet ovat itse halunneet osallistua tutkimukseen. Tämä on tutkimusaineistoa ajatellen tarkoituksenmukaista ja mahdollistaa ilmiön laajan kuvaamisen. Opinnäytetyössäni käytän minulle annettua kysely- ja vastausmateriaalia muuttamatta sen sisältöä. Kunnioitan työssäni kyselyn tekijää, sekä vastausten antajia ja heidän mielipiteitään. Lähdekirjallisuudessa ja aiemmissa tutkimuksissa tullutta tietoa luen arvostaen ja kunnioittaen aiempien tutkijoiden työtä ja kunnioitan heidän saavutuksiaan omassa tutkimustyössäni.

En käytä kyselyä ja vastauksia muihin tarkoituksiin ja pidän materiaalin omassa käytössäni opinnäytetyöprosessia varten. Tämän jälkeen hävitän tutkimusmateriaalin. Valmiin opinnäytetyöni luovutan painettuna Ensi- ja turvakotien liitolle sen valmistuttua.

Opinnäytetyöni perustuu valmiiseen aineistoon minkä Ensi- ja turvakotien liitto on kerännyt ja antanut minulle tutkittavaksi. Tapasin pian aihevälityksestä aiheen löytämisen jälkeen yhteyshenkilön Visa Kuusikallion, kenen kanssa kävimme kyselyä ja sen tarkoitusta läpi. Saman kyselyn perusteella ensi- ja turvakotien liitto teki Isäkortteja, joita tullaan tuleville isille jakamaan neuvolassa. (Ensi- ja turvakotienliitto i.a). Tutkimukseni tarkoituksena on saada uutta tietoa isien vastausten perusteella, mitä isät ajattelevat odotusaikana isyydestä ja mitä ajatuksia heissä on herännyt, sekä miten tulevia isiä voisi näillä tiedoilla tukea uudessa elämäntilanteessaan. Tutkimuksen tarkoituksena oli käyttää isien vastauksia toisille isille

Ensi- ja turvakotien liiton aikataulu tutkimuksen mukaan oli jo alun pitäen tiukka. Löysin aiheen aihevälityksestä marraskuussa 2011 ja työn toivottiin olevan valmis maaliskuuhun 2012 loppuun mennessä. Tapaamisellamme aikataulussa todettiin olevan hieman jouston varaa, mikä tarkentui myöhemmin uuden yhteyshenkilöni Sari Hellstenin kanssa keskustellessa aiheesta. Yhteyshenkilöni

vaihtui tutkimuksen aikana, mutta työhöni tämä ei vaikuttanut, koska molemmilla oli samat ajatukset ja linjaukset asian suhteen.

Aineiston saatuani huomasin aiheen olevan erittäin kiinnostava ja vastaukset herättivät minussa paljon ajatuksia. Tein alkuun analyysia molempien, sekä isien että terveydenhoitajien vastauksista ja vertasin niitä toisiinsa. Pian huomasin aikataulun olevan rajallinen ja materiaalin niin laaja, että sovitusti ohjaavan opettajan ja yhteyshenkilön kanssa päädyin tarkastelemaan isien vastauksia, joista valitsin kysymykset joita tarkastelen.

Aiheen kiinnostavuus ja työhistoriani, sekä siihen liittyen halu ymmärtää asiaa mahdollisimman laajasti ja syvällisesti oli tutkimustyötä aiemmin tekemättömälle muodostua kompastuskiveksi. Halu selventää ilmiöitä laajemmassa kontekstissa ja aiheen rajaaminen tuntui haastavalta. Lopulta pyrin keskittymään kahteen valitsemaani kysymykseen, joista ajattelin saavani tutkimuskysymyksiini tuloksia

Tutkimusprosessin nopea eteneminen on saattanut vaikuttaa lopputulokseen. Luin aineiston useaan kertaan. Lukiessani pyrin olemaan avoin muuttamaan päätelmiäni vastauksista, joihin ensimmäisiä kertoja lukemalla päädyin. Tämän vuoksi pidin välillä taukoa aineiston käsittelyssä ja keskityin teorian etsimiseen ja kirjoittamiseen, jotta sain aikaa kypsyttellä isien vastauksia mielessäni.

Tutkimuksen luotettavuutta voi heikentää tutkimuksen tekeminen yksin. Työkokemus lapsivuodeosastolla ja perhetyössä, missä olen työskennellyt pienten vauvojen isien kanssa tuo vastausten analysoinnille ammatillista näkemystä, mikä vahvistaa kyselyn tulosta. Vastaukset tuloksiin olen muodostanut minulle annetusta materiaalista, muuttamatta vastauksia. Olen käsitellyt aineistoa siinä muodossa missä Ensi- ja turvakotien liitto on sen minulle antanut, kunnioittaen yhteyshenkilöiden kanssa käytyä keskustelua tutkimuksen tarkoituksesta. Tarkoituksena tutkimustuloksilla oli saada uutta tai vahvistettua tietoa isille tehdyn kyselyn perusteella.

Tutkimusta tehdessäni olen kokenut olevani vastuussa työn laadusta ja sisällöstä työn tilaajalle. Arvostan heidän työtään ja haluan kehittää isätyötä tukemaan

tulevia isiä ja vanhempia. Omassa työskentelyssäni olen pyrkinyt olemaan rehellinen, avoin ja eettisesti vastuullinen. Ensi- ja turvakotien liitto ja Miestenkeskus tekee vastuullista ja vaativaa työtä perheiden parissa ja sillä on arvostettu asema tällä palvelu osa-alueella. Koen velvollisuudekseni kunnioittaa heidän työskentelyään ja ammatillisuuttaan ja pyrin työssäni mahdollisimman rehelliseen ja oikeudenmukaiseen työskentelyyn ja lopputulokseen. Diakonia-ammattikorkeakoulun arvopohja nojautuu eettiseen ja oikeudenmukaiseen työskentelyyn ja lähimmäisen rakkauteen sekä kunnioittamiseen. Työskentelyssäni olen pyrkinyt aineistoa käsitellessä ja analysoidessa noudattamaan tätä arvopohjaa. Lähdekirjallisuutta ja muuta aineistoa käyttäessäni olen pyrkinyt mahdollisimman laadulliseen ja luotettavaan lähdemateriaalin käyttämiseen.

13 POHDINTA

Opinnäytetyön päätarkoituksena on ollut selvittää, mitä tulevien isien on hyödyllistä tietää tullessaan isäksi. Miten isyys vaikuttaa mieheen ja hänen elämäänsä ja miten mies voisi mahdollisimman hyvin valmistautua isyyteen. Opinnäytetyöllä pyritään selvittämään jo isäksi tulleiden isien kokemusten kautta, mitä miehet kokevat tärkeäksi tietää isäksi tullessaan ja mitä ajatuksia ja tunteita isyys miehessä herättää. Opinnäytetyön tutkimustulosten avulla voi isien kanssa työskentelevien olla mahdollista lisätä ymmärrystä kohdatessaan työssään tulevia isiä. Isien ohjaaminen tarvittaessa eri palveluiden piiriin voi lisääntyä kun ymmärretään isien tarpeita paremmin.

Lasta odottavat isät ovat uuden elämäntilanteen ja erilaisten uusien ja haastavien valintojen edessä. Isyys herättää miehissä paljon uusia ajatuksia ja tunteita. Isien mukaan ottaminen heti raskauden alussa odotukseen ja mahdollistaminen osallistua neuvolakäynneille yhdessä äidin kanssa, konkretisoi hyvin tulevaa lasta myös isälle. Isän mukana olo auttaa positiivisesti isää kiinnittymään odotukseen, lapseen ja tulevaan perhe-elämään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tämä lisää yhdessä odottamisen tunnetta ja näin ollen on myönteistä ja parisuhdetta tukevaa. Yhdessä osallistumalla lapsen odotukseen voi jo raskausaikana alkaa jaettu vanhemmuus.

Isyyden tukemista on alettu ajatella yhteiskunnallisella tasolla enemmän ottamalla hallitusohjelmaan uusia linjauksia isien huomioimisesta palveluiden piirissä, sekä isien oikeuksista. Isät on otettu huomioon palveluita tuottaessa, mutta niiden kehittämiseen tarvitaan vielä paljon uutta tietoa. Jokainen tutkimus, joka asiasta tehdään tuo jotain uutta tietoa, tai vastaavasti tukee jo aiemmin tutkittua ja vahvistaa näkemyksiä ja tuo mahdollisille kehittämistarpeille uusia suuntaviivoja. Jokainen voi omalla asenteellaan ja huomioonottamisella mies asiakkaana tukea koko perhettä koskevaa parempaa palvelun tuottamista.

Opinnäytetyössäni pyrin lukemaan isien vastauksia mahdollisimman paljon miesnäkökulmasta. Vastauksissaan isät käyttivät toisia isiä kannustaessaan

esimerkiksi sanoja ole rohkea, vastuullinen ja ahkera. Tämä herätti mielessäni ajatuksen, kuinka tärkeää on muistaa kuulla työntekijänä miestä hänen omalla kielellään. Pohdin kuinka usein jo äidiksi tullut antaisi näillä sanoilla ohjeita tulevalle äidille. Miehen ja naisen mahdollisella erilaisella tavalla puhua asioista on asiakastilanteissa merkitystä. Isien kohtaaminen sukupuolisensitiivisesti on hyvä huomioida asiakastilanteissa.

Odottavien perheiden kanssa työskentelevät terveyden- ja sosiaalialan ammattilaiset ovat usein naisia. Mies saattaa olla ainoa mies vastaanottohuoneessa ja hämillään uudesta tilanteestaan ja uusista asioista. Pienillä asioiden huomioimisilla voidaan parantaa myös miehen lisääntyvää osallistumista lapsen odotukseen, sekä isän valmistautumista isyyteen. Työskentelymallien kehittäminen palvelemaan enemmän isiä on hyvä paikka pohtia omia asenteitaan kohdattaessaan mies asiakkaana erilaisissa sosiaalialan-, kirkon- ja terveydenhuollon palveluissa. Isien määrä palveluissa on lisääntynyt viime vuosina, mutta aktiivinen isien kanssa työskentely on vielä suhteellisen uutta.

Aiempiä tutkimuksia keskenään verratessa tulee esille, että isät ovat halukkaita osallistumaan kumppanin tukena odotukseen, mutta he kokevat vielä olevansa ajoittain sivustaseuraajan osassa neuvolan asiakkaana (Mesiäislehto - Soukka 2005, Koivumäki 2011). Aiempien tutkimusten mukaan isät miettivät paljon omia tuntemuksiaan ja tunteitaan, sekä omaa lapsuuttaan, sekä isäsuhdettaan lapsen odotusaikana (Mykkänen 2010, Mesiäislehto - Soukka 2005).

Isän huomioiminen odotusaikana tasavertaisena vanhempana on hyvä huomioida isän ja lapsen hyvän kiintymyssuhteen muodostumisen vuoksi. Isän omalla lapsuudella ja siihen liittyvällä kiintymyssuhteella on todettu olevan merkitystä raskausaikana ja lapsen synnyttyä. Nämä vaikuttavat isän tuntemuksiin esimerkiksi kokemuksena jäädä sivulliseksi ja hylätyksi äidin ja lapsen vahvan siteen vuoksi. Tämän merkitystä miehen mielialaan voidaan pitää tärkeänä ja on hyvä huomioida miten tämä vaikuttaa isän jaksamiseen olla äidin tukena odotusaikana ja myöhemmin lapsen hoidossa. Koska on tutkittu kiintymyssuhteella olevan näin pitkälle kantavia vaikutuksia, on tärkeää kiinnittää siihen merkitystä jo varhaisessa vaiheessa. Miesten henkiseen jaksamiseen tulisi kiinnittää enemmän

huomiota ja ottaa asioita puheeksi ja tarvittaessa ohjata isiä erilaisten palveluiden piiriin. Tutkimuksessani isät tuovat esille kuinka he toivovat, että heidän jaksamisensa ja tarpeensa otetaan neuvolakäynneillä huomioon.

Isän jaksamisella psyykkisesti ja fyysisesti riittävän hyvin on merkitystä koko perheen hyvinvoinnille. Tutkimuksessani tuli esille kuinka miehet kokevat tärkeäksi parisuhteen ja sen hoitamisen. Miesten arki on muutoksessa lapsen tuloon liittyen ja he joutuvat tekemään suuriakin muutoksia omaan ajankäyttöön. Miehille oman ajankäytön hallinnan suunnittelu ja muutokset esimerkiksi työhön ja harrastuksiin liittyen saattavat olla merkittäviä. Muutoksilla saattaa olla merkitystä taloudellisesti työaika vähentämällä, mikä voi olla ristiriidassa miehen tarpeeseen taata omalla työnteollaan perheelle riittävä toimeentulo. Miesten vapaa-ajan harrastuksilla ja niiden muutoksilla on myös vaikutusta miehen arkeen ja mahdollisiin ulkopuolisiin verkostoihin. Tutkimukseni mukaan tulevien isien on hyvä tiedostaa valmiiksi miten perhe-elämä muuttaa omaa arkea ja ajankäyttöä, jotta asiat eivät tule yllätyksenä ja näistä voi puhua puolison ja mahdollisesti työnantajan kanssa.

Tutkimustuloksissaan Kekäle (2007) tuo esille vertaisryhmien merkityksen isäidentiteetin muodostumisen kannalta ja miten isät ovat kokeneet tiedollisen ja sosiaalisen hyödyn saamisen vertaisryhmien avulla. Isät kokevat hyödylliseksi keskustelun ja asioiden jakamisen miesten kanssa, jotka ovat kokeneet isäksi tulon tunteet ja siihen liittyviä ajatuksia ja miten se muuttaa elämää. Tutkimuksessani isät toivat esille vertaistuen merkityksen isyyttä tukevana tukimuotona.

Aiempiä tutkimustuloksia verratessa omiin tutkimustuloksiini tulee tutkimuksissa esille isien tunteet ja niiden huomioimisen merkitys miehen kasvussa isyyteen. Tunteiden ja niiden pohtimisen tärkeys, lähtien omasta lapsuudesta ja isäsuhteesta koetaan tärkeäksi vaiheeksi isäksi kasvussa. Isät kokevat tutkimusten mukaan huolta omasta kyvystään toimia isänä, sekä konkreettisena taloudellisen vastuun perheestään. Tutkimustuloksissa ilmenee, kuinka isät kokevat neuvolan palvelut sekä vertaistuen odotusaikana tärkeiksi ja kokevat saavansa näiden avulla apua hyödyllistä tietoa isyyteen. Isät toivovat, että heidät ja heidän tarpeensa huomioitaisiin palveluissa paremmin.

Tutkimuksessani miehet tuovat esille parisuhteen merkityksen ja tärkeyden itselleen. Miesten mukaan parisuhdetta tulee hoitaa ja pyrkiä järjestämään yhteistä aikaa puolison kanssa. Isät käyttivät vastauksissaan nimityksiä puoliso, kumppani, vaimo ja äiti. Nimitysten ja vastausten erilainen käyttö herätti ajatuksia kuinka tärkeää on muistaa miehelle parisuhteen merkitys. Miehet ovat uuden tilanteen edessä ja kypsyminen isäksi kasvaa hiljalleen lapsen odotuksen aikana. Parisuhteen muuttuessa vanhemmuuden osaryhmittymäksi on kuitenkin tärkeää muistaa miehen ja naisen suhteen ylläpitäminen ja sen merkitys omalle ja koko perheen hyvinvoinnille.

Verkostotyön merkitys ja moniammatillisuus ovat lisääntyneet perheiden parissa tehtävässä työskentelyssä. Ensi- ja turvakotien liiton isille tehty kysely ja sen tarkoituksena isäkorttien tekeminen jaettavaksi neuvoloissa on hyvä esimerkki kolmannen sektorin ja kunnan yhteistyöstä. Seurakunnan perheasiain neuvottelukeskus toimii hyvänä yhteistyökumppanina perheitä tukevassa palveluverkostossa. Neuvolan perhevalmennuksessa seurakunta on kunnasta ja neuvolasta riippuen mukana yhtenä tärkeänä yhteistyökumppanina. Mahdollisimman laajalla ja monipuolisella palveluntarjonnalla voidaan löytää jokaista asiakasta paremmin palveleva työmuoto.

13.1 Opinnäytetyöprosessi ja arviointi

Opinnäytetyön tekeminen osoittautui mielenkiintoiseksi, mutta myös haastavaksi prosessiksi. Mielenkiintoni tehdä opinnäytetyö isyys aiheesta oli opiskelujen alusta lähtien itsellä ajatuksessa. Aihevälityksestä löytämä aihe ja yhteistyökumppani herättivät heti itselläni kiinnostuksen. Kaaviossa 2. kuvataan opinnäytetyöprosessia.

KAAVIO 2. Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyöhön saamani valmis materiaali oli laaja ja kattava. Työtäni helpotti Ensi- ja turvakotien liiton valmiiksi kokoamat vastaukset ja niiden luovuttaminen käyttöön. Materiaalin laajuus ja mielenkiintoisuus tekivät aiheen rajaamisen alkuun vaikeaksi. Lähdin ensin tarkastelemaan ja analysoimaan koko materiaalia, mikä oli muodostunut terveydenhoitajien ja isien kuuden kysymyksen vastauksista. Yhdessä yhteistyökumppanin ja ohjaavan opettajan kanssa rajasimme tutkimuksen koskemaan isien vastauksia ja siitä kohdensin analysoinnin kahden kysymyksen (Liite 2). Keskeiset käsitteet työhöni löysin sisällön analyysin avulla.

Etsiessäni opinnäytetyöhön teoriatietoa huomasin, että isyysajasta raskaudenaikana ei ollut vielä paljoa tutkittua tietoa. Suomalaisessa kirjallisuudessa aiheesta kirjoittivat ja olivat tutkineet asiaa paljon samat alan asiantuntijat, joiden artikkeleita ja julkaisuja löytyi useammasta kirjasta. Kirjallisuudessa aiheista puhuttiin vielä paljon äidin ja lapsen näkökulmasta. Rajasin tietoisesti lähdekirjallisuutta koskemaan mahdollisimman paljon isiin kohdistettuun tietoon. Opinnäytetyössä tulee neuvolan toiminta korostetusti esille, koska lasta odottava perhe asioi odotusaikana neuvolassa ja perhevalmennus on neuvolan toiminta-

taa. Opinnäytetyön sisällön rakensin isyyden ympärille sisällyttäen isyyteen vanhemmuuden ja perheen, näin pyrin pitämään isyyden työssäni keskiössä.

Opinnäytetyöprosessi eteni aikataulujen vuoksi nopeasti. En ollut aiemmin tehnyt tutkimusta, enkä osannut varautua prosessiin, mikä tutkimuksen tekemisessä tulee eteen. Mielenkiintoni aiheeseen pysyi koko prosessin ajan ja herätti uutta mielenkiintoa asialle. Aiheen tuttuus helpotti käsitteiden ymmärtämistä, mutta vaikeutti kirjalliseen muotoon saattamista, koska oma työkokemus ja ajatukset olivat välillä vahvasti mukana käytännön tasolla. Koin sisäistäväni tutkimuksen sisällön ja pystyväni samaistumaan vastaajien rooliin. Haasteeksi muodostui opinnäytetyöprosessin hahmottaminen ja kirjalliseen muotoon saattaminen aikataulussa. Pyrin pitämään välipäiviä, jotta saisin etäisyyttä työlleni, mutta mahdollisuudet ajan vuoksi tähän olivat rajalliset. Prosessin aikana ymmärsin kuinka tärkeää on varata tutkimukselle riittävästi aikaa, jotta ei jää tunne liiasta keskeneräisyydestä ja asiaan loppuun saattamisesta. Koen tämä olevan yksi oppimisprosessi tulevaisuutta ajatellen jos tulen tekemään uutta tutkimusta. Nyt tiedostan tutkimukseen liittyvän prosessin ja miten se vaikuttaa työn lopputulokseen, tämä on ollut itselle myös yksi oppimisprosessi.

13.2 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyön tutkimusaihe on yhteiskunnallisesti ajankohtainen muuttuvien perherakenteiden vuoksi. Sosionomin ja diakonin työssä tulee olla tietoinen yhteiskunnan rakenteista ja siinä vallalla olevista muutoksista. Perherakenteet ydinperhemallista ovat muuttuneet viimeisten vuosikymmenien aikana ja vanhemmilla on itsellään kokemuksia lapsena olostä erilaisista perheistä, joissa he ovat asuneet, esimerkiksi ydinperheessä, uusperheessä, yksinhuoltajan perheessä. Vanhempien omien lapsuuden kokemusten peilaaminen nyky-yhteiskunnan haasteisiin ja heidän omiin tuleviin perheisiin vanhempana tulee ottaa huomioon perheitä kohdatessa. Sosionomin ja diakonin tulee työssään osata ajatella asioita laajasti, sekä yhdistää syy ja seurauksia, joita vanhempien omista kokemuksista, esimerkiksi lapsuudenkodista voi olla seurauksena. Opinnot ovat antaneet paljon uutta tietoa ja ymmärrystä yhteiskunnallisella sekä

yksilötasolla yhteiskunnassa tapahtuvista asioista ja ilmiöistä sosiaalialan kentällä.

Opinnäytetyötäni tehdessä isyyteen liittyvä tutkiminen ja isyyden merkitys miehelle ja perheelle tulivat tutkimusaineistoa etsiessä eteeni. Tutkimusaineisto on vielä nuorta ja sen voi ajatella näkyvän myös työskentelyssä isien kanssa kokeilevana ja jatkuvan kehittymisen alaisena työskentelynä. Tämä tulee osata itse ottaa tulevassa työssä huomioon. Asioiden kriittinen tarkastelu ja työn ja sen laadun kehittäminen on tärkeää sosionomina ja diakonina yhteistyössä muiden alan ammattilaisten kanssa.

Opinnäytetyön tuloksia ja johtopäätöksiä tarkastellessa itselleni huomion kiinnitti isien halu panostaa perheeseen ja parisuhteeseen. Isien tuntemukset isyyteen, parisuhteeseen ja perheeseen liittyen, sekä isyyden merkitys miehelle konkretisoitui isien vastausten myötä. Isien oma psyykinen ja fyysinen jaksaminen tuli myös esille vastauksissa, sekä isien tarvitsema tuki odotusaikana. Opinnäytetyöprosessi herätti ja muistutti minua siitä kuinka tärkeää on kohdata asiakkaat sukupuolisensitiivisesti ja osata ottaa mies huomioon tuntevana asiakkaana samoin kuin nainen. Omien asenteiden ja arvojen tarkastelua on hyvä tehdä omassa työssään säännöllisesti.

Opinnäytetyötä tehdessä olen oppinut etsimään tietoa erilaisista lähteistä ja saamaan erilaisia näkökantoja asioihin, sekä saanut täydennettyä omaa osaamistani. Verkostotyön ja moniammatillisuuden kannalta tämä on tärkeä osa-alue sosionomin ja diakonin työssä, koska asioita tulee katsella mahdollisimman laajasti ja asiakaslähtöisesti ihmisarvoa kunnioittaen. Koulutuksen ja opinnäytetyön tekemisen yhteydessä verkostotyön merkitys on noussut itselläni enemmän tarkastelun kohteeksi. Ylirajojen tehtävää työskentelyä tulisi lisätä ja tuoda enemmän eri toimijoille eri työmuotoja tutuksi. Eri organisaatioiden ja yksiköiden osaamis- ja työmuotojen tiedostamisella voidaan yhdistää osaamista hyödyntämään asiakkaita. Perheet ja sen sisällä olevat yksilöt ja heidän tarpeensa tulisi osata huomioida työskentelyssä.

Perherakenteiden muuttuessa ja monikulttuurisuuden lisääntyessä perheissä, on työntekijällä tärkeää olla osaamista ja tietoa eri osa-alueilta ja halua oppia uutta. Työssä saattaa tulla eteen tilanteita, joissa oma eettinen ja uskonnollinen vakaumus on eriävä asiakkaan kanssa. Sosionomin sekä diakonin työssä on tärkeää omalla läsnäolollaan välittää asiakkaalle kunnioitusta ja arvostusta, sekä kohdella häntä ihmisarvoa kunnioittaen ja tasa-arvoisesti. On tärkeää kohdata ihminen ja hänen ihmisyytensä kaikkien ongelmien ja asiapapereiden takaa ja tuoda ihmiselle kohtaamiseksi tulemisen tunne, vaikka aina ei voisikaan auttaa häntä siinä tilanteessa.

Omassa kasvussani opintojen aikana ihmisarvon kunnioitus on vahvistunut ja sen välittäminen ihmiselle kohtaamisessa. Opintojen aikana olen pohtinut omia asenteitani sekä kristillisiä arvojani ja saanut niihin enemmän syvällisyyttä. Poh-tiessani miten sosionomin tai diakonin työ eroaa toisistaan, koen niiden kulkevan rinnakkain täydentäen toisiaan. Tärkeintä on työntekijänä ja ihmisenä osata olla läsnä ja kuunnella ja kuulla mitä ihminen haluaa sanoa.

13.3 Jatkokehittämisehdotuksia

Isien laaja tunneskaala ja halu miettiä isyyteen ja perheeseen liittyviä asioita tulevat tutkimustuloksissa esille. Olisi hyvä kehittää toimintatapoja, joilla selvitetään isien tuntemuksia odotusaikana isyyteen ja vanhemmuuteen liittyen. Tätä voisi tukea kysely isien tunteista matkalla isyyteen. Tietoisuus isien tunteista ja jaksamisesta tukisi sekä isää, että koko perheen hyvinvointia, sekä antaisi työntekijöille lisää ymmärrystä kohdata mies ja isä asiakkaana.

Isien vastauksissa tulee parisuhteen ja sen toimivuuden merkitys esille, tämä olisi hyvä huomioida jo odotusaikana. Ennaltaehkäisevästi voisi kehittää työmuotoja, jotka tukevat parisuhdetta muuttuvassa elämäntilanteessa. Odotusai-kana voisi olla hyvä tehdä kyselyä molemmille vanhemmille omilla samanlaisilla kaavakkeilla parisuhteesta ja sen merkityksestä. Tämä voisi olla mielenkiintoinen tutkimuskohde, sillä voisi tukea parisuhdetta ja tulevaa vanhemmuutta. Ky-

selyn avulla voisi selventää molempien vanhempien ajatuksia ja odotuksia tulevasta elämäntilanteesta ja tarvittaessa asioihin voisi antaa tukea ja ohjausta ennaltaehkäisevästi.

Isät toivat esille isyyden merkityksen miehelle. Miesten halu olla isänä lapselle, sekä valmius tehdä muutoksia omaan arkeensa kertovat siitä, kuinka isällä on halu ottaa vastuuta lapsesta. Aina ei elämä mene kuitenkaan toivotulla tavalla parisuhteessa ja lapsen odotus ei välttämättä olekaan yhteinen toivottu asia. Isän ja lapsen suhteen vuoksi olisi tärkeää kehittää työmuotoja, jotka tukevat tulevaa isyyttä ja vanhemmuutta jo syntymästä saakka, vaikka isä ei olisi fyysisesti läsnä lapsen jokapäiväisessä arjessa tai edes mukana odotuksessa fyysisesti. Se ei poista henkistä valmistautumista isyyteen ja isyyden aiheuttamien tunteiden esiin tulemistä, sekä mahdollisuutta olla osa lapsen elämää. Näiden isien löytäminen voi olla vaikeaa, koska he eivät välttämättä ole tulevan äidin mukana neuvolakäynneillä. Koska isyys on kuitenkin suuri ja tärkeä asia myös etäisille, tulisi heillä olla mahdollisuus saada tietoa isyydestä ja lapsesta jonkun valmiin palvelun kautta, jossa voisi asioita käsitellä. Koska isyys kulkee miehen mukana samalla tavalla kuin äitiyskin sen jälkeen kun tietoisuus lapsen mahdollisesta syntymästä on tullut.

Opinnäytetyöhön käyttämissäni kysymyksissä eikä vastauksissa tullut esille kirkon osuus isien ja perheiden elämässä. Tilastoja kirkon palveluista eriteltynä miehille tai tuleville isille ei löytynyt. Tilastot perheneuvonnan asiakkuuksista eriteltynä mies- ja naisasiakkaisiin, sekä syihin jonka vuoksi palveluita käytetään, voisi päätellä, että asiakaskunnassa on perheellisiä miehiä, joilla on lapsia ja osalla tästä joukosta on jonkunlainen isyyssuhde olemassa. Tämän perusteella voisi ajatella, että miehet hakevat lähes yhtä paljon apua perheen sisällä oleviin ongelmiin ja samalla tukea ja neuvontaa parisuhteeseen ja vanhemmuuteen. Tästä voisi päätellä, että miehet haluavat myös panostaa perheen hyvinvointiin ja vanhemmuuteen ja ovat aktivoituneet hakemaan tarvittaessa apua. Kävijämäärän mukaan voisi päätellä luottamuksesta kirkkoon instituutiona ja palvelun tarjoajana. Jatkotutkimusaiheena voisi olla mielenkiintoista tehdä kysely tuleville isille seurakunnan merkityksestä ja palveluista liittyen isäksi tuloon.

LÄHTEET

- Ensi- ja turvakotien liitto ry. Viitattu 2.1.2012.
<http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/>
- Ensi- ja turvakotien liitto ry. Miesten auttaminen. Viitattu 15.3.2012.
<http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/tyomuodot/miesten-auttaminen/>
- Ensi- ja turvakotien liitto ry. 2010. Viitattu 15.3.2012.
<http://ensijaturvakotienliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/39967ac3a5ab94473fe6a249bd44879e/1331819208/application/pdf/3357720/ETLvk2010.pdf>
- Ensi- ja turvakotienliitto ry. Isäkortit. Viitattu 25.4.2012.
<http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/tyomuodot/miesten-auttaminen/isakortit/>
- Esko, Martti 1984. Mies ja Isyys, perheen kehitysvaiheet ja isän muuttuva rooli. Porvoo: WSOY.
- Etzell, Korpivaara, Lukkarinen, Nikula, Pekkarinen, Peni, Värmälä 1998. Perheen ja yhteisön terveyttä edistävä hoitotyö. Helsinki : Kirjayhtymä
- Faurie, Maija & Kalliomaa-Puha, Laura 2010. Jääkaappi, osoite vai sukuside? Perheen määritelmät sosiaalilainsäädännössä. Teoksessa Hämäläinen Ulla ja Kangas Olli (toim.) Perhepiirissä. Helsinki: Kelan tutkimusosasto, 28–61.
- Gottberg, Eva 2010. Perhesuhteet ja lainsäädäntö. Turku: Turun yliopisto.
- Hautamäki, Ari 2001. Kiintymyssuhdeteoria–teoria yksilön kiin(nit)tymisestä tärkeisiin toisiin ihmisiin, kiintymyssuhteen katkoksista ja merkityksestä kehitykselle. Teoksessa Jari Sinkkonen & Mirjam Kalland (toim.) Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki: WSOY, 13–66.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2010. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Huttunen, Jouko 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Jyväskylä: PS - Kustannus.
- Huttunen, Jouko 2010. Isyyteen sitoutuminen ja sen merkitys miehelle. Lääkäri-lehti 2010 (3), 175–181.

- Hytönen, Maarit 2003. Kirkko ja nykyajan eettiset kysymykset. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 80. Helsinki: Kirjapaja.
- Hyvärinen, Salla 2007. Vanhemmuus ja parisuhde pikkulapsiperheessä. Teoksessa Annukka Armanto & Paula Koistinen (toim.) Neuvolatyön käsikirja. Helsinki: Tammi, 354–361.
- Janhonen, Sirpa & Nikkonen, Merja (toim.) 2001. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Helsinki: WSOY.
- Kalland, Mirjam 2001. Kiintymyssuhdeteorian kliininen merkitys: soveltaminen erityistilanteissa. Teoksessa Jari Sinkkonen & Mirjam Kalland (toim.) Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki: WSOY, 198–233.
- Kannas, Tuula 2007. Terveysneuvonnan lähtökohtia raskauden aikana. Teoksessa Armanto Annukka ja Koistinen Paula (toim.). Neuvolatyön käsikirja. Helsinki: Tammi, 55–63.
- Keinänen, Eero 1997. Miehuuskoe. Teoksessa Niemi Helena (toim.) Soiko äidin ja siän sydämessä Baby blues? Raportti ensikodin mahdollisuuksista auttaa väsyneitä, masentuneita, itkeviä äitejä, isiä ja vauvoja. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu nro 15, 64–99.
- Kekäle, Jari 2007. Postmoderni isyys ja uskonnollisuus–tarinallinen näkökulma. Joensuun yliopiston teologisia julkaisuja. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Kirkkohallitus 2006. Sinä olet kanssani. Kirkollisten toimitusten opas. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2006: 4.
- Kirkkohallitus 2011. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. 18.10.2011. Viitattu 25.2.2012.
([http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/0/DCBDF6093D96EEA8C225792D0045509F/\\$file/Lausunto%20OM-isyys-lains%C3%A4%C3%A4d%C3%A4nn%C3%B6n%20uudistaminen%202011.pdf](http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/0/DCBDF6093D96EEA8C225792D0045509F/$file/Lausunto%20OM-isyys-lains%C3%A4%C3%A4d%C3%A4nn%C3%B6n%20uudistaminen%202011.pdf))
- Kirkon tutkimuskeskus 2004. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 89. Kirkko muutosten keskellä. Tampere: kirkon tutkimuskeskus.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/\\$FILE/Kirkko%20muutosten%20keskell%E4.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/$FILE/Kirkko%20muutosten%20keskell%E4.pdf)

- Kirkon tutkimuskeskus 2008. Monikasvoinen kirkko. Suomen evankelis- luterilainen kirkko vuosina 2004–2007. Tampere:
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/\\$FILE/Monikasvoinen%20kirkko.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/$FILE/Monikasvoinen%20kirkko.pdf)
- Koivumäki, Terhi 2011. Isien kokemuksia isyyden muuttumisesta, lastenneuvolasta ja terveysneuvonnasta. Pro gradu. Viitattu 11.2.2012.
<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu05456.pdf>
- Kuula, Kari 2003. Raamattu kertoo Jumalan perheväen synnystä. Teoksessa Kirkkohallitus. Koti kasvun paikka. Kirkon kasvatustoiminnan painopiste vuosiksi 2003–2005. Helsinki: Kirkkohallitus, 11–16.
- Laki kansanterveystyöstä 1972/66, 28.1.1972. Viitattu 25.4.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1972/19720066>
- Laki isyydestä 1975/700, 5.9.1975. Viitattu 23.4.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1975/19750700>
- Laki avioliittolain muuttamisesta 1987/411, 16.4.1987. Viitattu 25.4.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1987/19870411>
- Laki isyyslain muuttamisesta 2005/379, 3.6.2005. Viitattu 25.4.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050379>
- Laki oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta 2005/378, 3.6.2005. Viitattu 21.3.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050378>
- Lammi-Taskula, Johanna & Bardy, Marjatta 2009. Vanhemmuuden ilot ja murheet. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula, Sakari Karvonen & Salme Ahlström (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 60–67.
- Laulaja, Jorma 2003. Kaste. Teoksessa Seppo Häyrynen, Heikki Kotila & Osmo Valtanen (toim.) Spiritualiteetin käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 211–219.
- Lehtipuu, Outi 2010. Uusi testamentti, perhe ja nykyajan perhearvot. . Teoksessa Anne Birgitta Pessi & Henrietta Grönlund (toim.) Perhe, parisuhde ja kirkko. Lähikuvia leikkauspintoihin. Käytännöllisen teologian laitoksen vuosikirja 2009. Helsinki: Helsingin yliopisto, 41–54.
- Lindholm, Marja 2007. Äitiysneuvolatoiminnan järjestelmä. Teoksessa Annukka Armento & Paula Koistinen (toim.) Neuvolatoiminnan käsikirja. Helsinki: Tammi, 33–38.

- Lipponen, Jenni 2010. Seurakunnan perhekerhot hyvinvoinnin edistäjinä. Teoksessa Anne Birgitta Pessi & Henrietta Grönlund (toim.) Perhe, parisuhde ja kirkko. Helsinki: Helsingin yliopisto, 149 – 167.
- Lukka, Matti & Ulmanen, Ismo 2005. Isyystutkimusta koskevat lait ovat uudistuneet. *Kansanterveys* 8/ 2005 (16–17.)
- Marin, Marjatta 1999. Perhe ja sen muutos suomalaisessa kulttuurissa. Perhe sosiaalisena yksikkönä. Teoksessa Marita Paunonen & Katri Vehviläinen-Julkunen. Perhe hoitotyössä teoria, tutkimus ja käytäntö. Helsinki: WSOY, 43 – 60.
- Mesiäislehto-Soukka, Helinä 2005. Perheenlisäys isien kokemana – fenomenologinen tutkimus. 28.1.2012.
(<http://herkules.oulu.fi/isbn9514277260/isbn9514277260.pdf>)
- Miettinen, Tarmo 2010. Perhekäsitys ja perhevapaat. *Lakimies* 7–8/2010, s.1293–1309.
- Mykkänen, Johanna 2010. Isäksi tulon tarinat, tunteet ja toimijuus. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -työ.
(<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/22712/9789513938024.pdf?sequence=>)
- Nevala–Jaakonmaa, Sanna & Holma, Juha 2010. Isyydestä puhumisen tavat lähisuhdeväkivaltaan syyllistyneiden miesten ryhmämuotoisessa hoidossa. *Perheterapia* 3/10 26. Vuosikerta. (22–39.)
- Nummenmaa, Lauri 2010. Tunteiden psykologia. Helsinki: Tammi.
- Nätkin, Ritva 2003. Historia nykyisessä. Moninaiset perhemuodot ja lapsen hyvä. Teoksessa Hannele Forsberg & Ritva Nätkin. Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Yliopistopaino, 16–38.
- Paarma, Jukka; Huotari, Voitto; Salmi, Samuel; Peura, Simo; Huovinen, Eero; Pihkala, Juha; Heikka, Mikko & Björkstrand, Gustav 2008. Rakkauten lahja. Piispojen puheenvuoro perheestä, avioliitosta ja seksuaalisuudesta. Helsinki: Kirjapaja.
- Paavilainen, Riitta 2007. Perhe neuvolassa. Teoksessa Armanto Annukka ja Koistinen Paula (toim.)Neuvolatyön käsikirja. Hämeenlinna: Kustannusosakeyhtiö Tammi. 362–367.

- Paunonen, Marita 1999. Suomalaisen perheen rakenteet ja perheiden toiminnan vaikutus perheenjäsenten terveyteen. Teoksessa Marita Paunonen & Katri Vehviläinen–Julkunen. Perhe hoitotyössä teoria, tutkimus ja käytäntö. Helsinki: WSOY, 61–81.
- Pessi, Anne Birgitta & Pöyhönen, Päivi 2010. Yksilön, perheen ja kirkon yhteiskunnalliset muutoslinjat–valintojen ja rakkauden hurma. Teoksessa Anne Birgitta Pessi & Henrietta Grönlund (toim.) Perhe, parisuhde ja kirkko. Lähikuvia leikkauspintoihin. Käytännöllisen teologian laitoksen vuosikirja 2009. Helsinki: Helsingin yliopisto, 12–40.
- Pylkkänen, Anu 2008. Miten oikeus määrittelee perheen? Teoksessa Eija Sevon & Marianne Notko (toim.) Perhesuhteet puntarissa. Helsinki: Yliopistokustannus, 71–92.
- Rönkkä, Leena & Rytönen, Timo 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOY.
- Schulman, Marja 2003. Vauvahavainnointi – oppia observoimalla. Helsinki : Therapie-säätiö
- Sevon, Eija & Huttunen, Jouko 2002. Odottavan äidin vastuu. Teoksessa Rönkä Anna ja Kinnunen Ulla (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 72–98.
- Siltala, Pirkko 2003. Varhainen vuorovaikutus kokemuksen ja tutkimuksen valossa. Teoksessa Pirkko Niemelä, Pirkko Siltala & Tuula Tamminen (toim.) Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Helsinki: WSOY, 16–43.
- Sinkkonen, Jari & Kalland, Mirjam (toim.) 2001. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki: WSOY.
- Sinkkonen, Jari 2003. Lapsen varhainen isäsuhde. Teoksessa Niemelä Pirkko, Siltala Pirkko ja Tamminen Tuula (toim.). Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Helsinki: WSOY, 261–267.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2008. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008:24. Isien ja isyyden tukeminen äitiys- ja lastenneuvoloissa. Helsinki: Yliopistopaino
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2009. Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun terveydenhuolto. Asetukset

(380/2009) perustelut ja soveltamisohjeet. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Suomen evankelisluterilainen kirkko. Viitattu 23.3.2012. Sakasti. Seurakunnan jäsenistö.

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3D45B8>

Suomen evankelisluterilainen kirkko. Viitattu 23.3.2012. Sakasti. Perheneuvonnan tilastot.

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3317D7>.

Säävälä, Hannu; Keinänen, Eero & Vainio, Jari 2001. Sosiaali- ja terveysministeriö. Tasa-arvojulkaisuja 2001:8. Isä neuvolassa - työvälineitä ja ajatuksia vauvaa odottavien ja hoitavien isien kanssa työskenteleville. Helsinki: Sosiaali - ja terveysministeriö.

Tilastokeskus. Viitattu 22.3.2012.

http://www.stat.fi/til/perh/2010/02/perh_2010_02_2011-11-30_tau_001_fi.html.

Tilastokeskus. Viitattu 22.3.2012. <http://www.stat.fi/til/perh/index.html>

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

LIITE 1 Sisällön analyysin kaavio

Alkuperäisilmaisut	Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
• Isän oman itsen tuntemus auttaa vanhemmuudessa • On erittäin tärkeää muistaa, ettei kukaan ole täydellinen ➔ • Isyys on myös isälle kasvun mahdollisuus • Pohtimalla miten oma isäsuhte vaikuttaa omaan toimintaan.	• oma lapsuus • oma isäsuhte • omien tunteiden, arvojen pohtiminen • itsensä tunteminen ➔	• Isyyden aiheuttamat tunteet • Isäksi kasvaminen • Riittävän hyvä isyys/vanhemmuus ➔	Isyys
• Tue lapsen äitiä myös vaikeina hetkinä • Läsnäolo äidin tukena • Parisuhdetta kannattaa vaalia ➔ • Valmistautua siihen, että oma aika vähenee ja perhe-elämä vie suurimman ajan.	• Yhteinen odotus • Parisuhteen vaaliminen • Ajankäytön ja arjen hallinta ➔	• Parisuhteen merkitys • Yhteinen aika • Vanhemmuus ➔	Perhe
• Isäksi tulo voi pelottaa • Haasta neuvolassa keskustelua siitä, että isä huomioidaan ja isän jaksaminen ja vointi tulee käsitellyksi aina. ➔ • Vaadi, että myös sinä saat osallistua raskauteen siinä määrin kun se on mahdollista	• Henkinen jaksaminen • Fyysinen jaksaminen • Tiedon saanti: neuvola, kirjallisuus, Internet ➔	• Neuvola • Vertaistuki ➔	Sosiaalinen tuki

LIITE 2. Kyselyn kysymykset

Ensi- ja turvakotienliiton kyselytutkimus, syksy 2011

Mitä jokaisen isäksi tulevan olisi hyvä tietää? (Kokonaisvastaajien määrä 77)

1. Mikä on suhteesi isyyteen?
2. Mitä jokaisen isäksi tulevan olisi hyvä tietää lapsista?
3. Mitä jokaisen isäksi tulevan olisi hyvä tietää äitiydestä?
4. Miten miehen tulisi itse valmistautua isyyteen?
5. Mitä jokaisen isäksi tulevan olisi hyvä tietää erilaisista palveluista (esim. neuvola, päivähoito ym.) ja erilaisista isyyden tuista (esim. isyysvapaa ym.)
6. Mitä muuta haluaisit sanoa isäksi tulevalle miehelle?

Opinnäytetyössä analysoidut kysymykset:

1. Miten miehen tulisi itse valmistautua isyyteen?
 - vastaajien määrä 75 kappaletta
2. Mitä muuta haluaisit sanoa isäksi tulevalle miehelle?
 - vastaajien määrä 74 kappaletta